

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפס"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

יום הגאולה

י"ג כסלו

•

י"ד כסלו

תחילת שנת השישים

וישלה

גליון יא (תכ)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

שנת תשמח, תהא שנת חירות משיח - שנת הקהל

שמונים וחמש שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה, עש"ק פ' וישלח, ל"ג - ל"ד כסלו, שנת תשמח.

תוכן הענינים

שליחות

ה	גאולת האדמור"ם היו כשאמרו הפסוק פדה בשלום.....
ו	גמ"ח לעשירים לדעת הרמב"ם.....
ז	גמ"ח לעני ועשיר מי קודם.....
ח	בענין הנ"ל.....
ט	משלוח מנות ע"י עבד.....
י	פעם הראשונה שמצינו שליחות בתורה היכן הוא.....
יא	מהיכן ידע יצחק שרביקה עקרה.....
יב	דאם שניך מחלוקת במציאות - לעתיד או לעבר.....
יג	למה מעתיק רש"י שם בעך המאמר "ר' אבא" (פ' וזרא) כ"ב,
יד	לג.....
טו	שללוח היונה - אינה נקראת שליחות (גליון).....
טז	יב.....

לקוטי שליחות

יג	למה בפועל ה' עיקר דירתו של יעקב אצל רחל.....
יד	למה לא עבר יהודא על איסור עי"ז שבא אל תמר.....
טו	אצל אנשי שכם לא ה' גיור כהלכה.....
טז	אצל האבות ה' ג"כ העבודה של הכובש את יצרו.....

אגרות קודש

ח	הערה באג"ק כ"ק אד"ש ח"א אגרת יד.....
---	--------------------------------------

פשוטו של מקרא

לט	לב, ד בד"ה וישלח יעקב מלאכים.....
ל	שם. שתיקת רש"י.....
כ	שם. בד"ה ארצה שעיר.....
כ	שם.....
כא	לב, ה בד"ה גרתי.....
כב	שם.....
כג	שם.....

לב, ו בד"ה שור וחמור.....כג
 לב, ז שתיקת רש"י.....לג
 לב, ח בד"ה המחנה האחת והכהו.....כד
 לב, ט בד"ה והל' המחנה הנשאר לפליטה.....כד
 לב, יא בד"ה קטנתי מכל החסדים.....כה
 לב, יב בד"ה הבא בידו.....כו
 לב, יג בד"ה ושמתי את זרעך כחול הים.....כו
 לב, טו בד"ה עזיבך מאתים ותשים עשרים.....כז
 שם.....כח
 שם.....כח
 לב, כב בד"ה על פניו.....כט
 לב, כג שתיקת רש"י.....כט
 לב, כה בד"ה ויאבק איש.....ל
 שם.....ל
 לב, כו שתיקת רש"י.....לא
 לב, כט בד"ה לא יעקב.....לא
 לב, לג בד"ה גיד הנשה.....לג
 לב, ג בד"ה ואת לאה וילדיה אחרונים.....לד
 שם.....לד
 לב, ח בד"ה מי לך כל המחנה.....לד
 לב, כ בד"ה ויקרא לו א-ל אלקי ישראל.....לה
 לה, ו שתיקת רש"י.....לה
 לה, כט בד"ה ויגוע יצחק.....לו
 לו, כ בד"ה יושבי הארץ.....לז

רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י דפ' וישב... מ

רמב"ם

הטעם שליסטים נקראו גנבים ולא גדלנים.....מג

נגלה

למה צר ליעקב מזה שיצטרך לרצוח רודפיו.....מד

שונות

בענין הצעקות דד"דן נצח.....מז
 בענין הנחות אדמו"ר האמצעי.....נ
 הוכחות שהאמרים בלקו"ת הם הנחות מהר"ל (גליון).....נג

ש י ח ו ת

א. כ"ק אדמו"ר שליט"א מזכיר כמ"פ בקשר לט' - יו"ד כסלו שגאולת אדמו"ר האמצעי דומה לגאולת אדמו"ר הזקן, שכמו שאדה"ז כותב באגה"ק שגאולתו באה כשאמר הפסוק פדה בשלום נפשי, עד"ז (כן כתוב בבית רבי) גאולת אדמו"ר האמצעי ה' כשאמר הפסוק פדה בשלום נפשי וכו'. (אלא שאצל אדה"ז זה קשור עם חלוקת התהלים לימי השבוע, ואצל אדמו"ר האמצעי לפי חלוקת התהלים לימי החודש כו') - ראה קונטרס ט' - יו"ד כסלו תשמח הערה 47 וש"נ ללקו"ש חכ"ה שיחה ליו"ד כסלו (ע' 159 ואילך).

ולהעיר מהערה כ"ק אד"ש ב"בד קודש" ע' 22 ששם נעתקו דברי ה"בית רבי" וכ"ק אד"ש בהערה דוחה שמועה זו, וזלח"ק: "ויעוד כותב בבית רבי (שם) שהגאולה היתה בעת אמרו תהלים (כפי שנחלק לימי החודש) פסוק פדה בשלום נפשי. אבל לפי המסורת בבית הרב - הבשורה מהגאולה באה בשבת ט' כסלו לעונ המנחה בעת שאמר כ"ק אדמו"ר האמצעי...". (ישנו מילה בהכת"י שאינו ברור באמצע הנקודות).

וכן כתב כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע (אג"ק שלו ח"ב אגרת רפב ע' תקנז) וז"ל: "קראתי את הגלינות הראשונות מהאח . . . למה העמיד דבר הפסוק פדה בשלום כו' שלא במקומו [ב"האח" כותב: "וביום ההוא (שהל' ביום שלישל בשבוע) בשעה שהל' אומר את הפסוק פדה בשלום נפשי וגו' נתבשר כל חפשי הוא - ראה צילומו ב"כרם חב"ד" חוברת א' ע' 125] ונודע אשר יו"ד כסלו דההוא שתא הל' ביום ש"ק, ובצאתו לשלום אמר הדרוש את אחד שנתחדש לו - במנחה דש"ק ההוא, כן מספרים". וראה בשוה"ג שם.

ולהעיר אשר בהתועדות דאור ליו"ד כסלו ש.ז. הסביר כ"ק אד"ש את שגיכות דיו"ד כסלו לפדה בשלום (לא מצד אמירת התהלים וכו' - אלא) מפני הדרושים הארוכים דפדה בשלום של אדמו"ר האמצעי. ולא באתי אלא להעיר.

ב. במה שנתבאר בהתוועדות דחג הגאולה ל' כסלו אודות זה שהרמב"ם לא הזכיר בריש הל' מלוה ולוה שיש עשה להלוות גם לעשיר, משום דלשיתת' קאזיל דדבר שלמידים מ"ג מדות יש לו דין של "מדברל סופרים" ובמילא לא שיך לומר שיש מצוות עשה להלוות לעשיר כיון שהוא מדבר סופרים, לכאורה צריך ביאור, דמ"מ כיון שיש חיוב מדברי סופרים עכ"פ להלוות לעשיר א"כ הל' הרמב"ם עכ"פ צריך להזכיר חיוב זה מדברי סופרים להלוות לעשיר באיזה מקום בהלכות אלו דאינני בדיני הלוואה, ולמה לא הזכיר הרמב"ם זה כלל? (וראה שיחת ש"פ משפטלם תשמ"ו).

*

ג. במה שנתבאר דלפי הרמב"ם כיון דהלוואה לעני מפורש בקרא והוא מ"ע לכן צריך להקדימו להלוואת עשיר שהוא רק מדברי סופרים, משא"כ לשאר השיטות דגם זה מדאורייתא, ל"ל דיש חיוב להלוות לעשיר מקודם כיון שהוא אינו רגיל למצב כזה, ובדיני צדקה וגמ"ח צריך להתחשב עם המצב של הנצרך.

יש להעיר ממ"ש אדה"ז בהל' הלוואה סעי' א' שמביא דרשת המכילתא "אין לי אלא עני עשיר שצריך ללות מנין שמצוה להלוותו לפי שעה ת"ל את עמי" ומיד אח"כ מביא "ומה ת"ל את העני להקדים עני לעשיר" יעו"ש, משמע מזה לכאורה דלכו"ע העני קודם? *

הת' מנחם פעלדמאן
- תלמיד בישיבה -

* אולי אפשר לומר דיש עשיר שאינו במקומו ועני הוא באותה שעה ודינו כעני ויש עשיר שצריך להרווחה וכו', ועפ"י"ז ל"ל דהדין דעני קודם ה"ז לגבי עשיר שצריך להרווחה, והא דנתבאר דעשיר קודם ה"ז בעשיר שהוא

שליט"א שמכיון שיש סברא שלא רגיל ולא מוכן (ע"ד הגמ' קלי"א ע"ב) אז צריכים להתחשב עם המעמד ומצב של הנצרכים ויוכל להיות שלעשיר הצורך שלו (מכיון דכיסופא לא רגיל כו') יותר גדול ובמילא צריכים להקדימו.

הרב שמואל זאליאנץ

- כולל אברכים -

שע"י מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א

ה. במ"ש בשיחת ש"פ תולדות בהערה 14 וז"ל: ונפק"מ לדינא, דלהדיעות ש"משלוח מנות" צ"ל ע"י שליח דוקא (שד"ח אסיפת דינים מערכת פורים סוס"ו, משו"ת בנין ציון סמ"ד) יש לומר, דאינו יוצא במשלוח ע"י עבדו (אם לא כשמינה אותו לשליח כו') עכ"ל.

יש להעיר דהלא כאן לכאן אי"צ לדין שליחות ממש, אלא העיקר שלא יתננו בעצמו, וסגי במה שנקרא **משלוח** מנות שמשלחו ע"י אחר, ולכן הדין הוא דאפשר לשלוח גם ע"י קטן ועכו"ם אף דלאו בני שליחות נינהו, (ראה בקדושת לוי סוף קדושה שניה, וכ"כ בשו"ת יהודא יעלה או"ח סי' רי"ז ועי' גם בספר המקנה ח"ב דף ו, א, בשם החתם סופר, וכ"כ החת"ס בחידושינו לגיטין כב, ב, בד"ה והא לאו, וכ"כ בשו"ת משיב דברים או"ח סי' קע"ב ועוד) וא"כ גם בנדו"ז לענין עבד אף דבדין, יד עבד כיד רבו, אבל מ"מ במציאות ה"ז נקרא משלוח מנות ששלחו ולא הביאו בעצמו, וא"כ לכאן אפ"ל דבכל אופן אפשר ע"י עבדו.

הת' מנחם פעלדמאן
- תלמיד בישיבה -

ו. בהתוועדות קודש דש"פ וזולדות ביאר כ"ק אד"ש (בקשר עם כינוס השלוחים) שהפעם הראשונה שמצינו ענין השליחות בתורה הוא בפ' תולדות (וישלח יצחק את יעקב...).
ואליעזר (בפ' חיל"ש) לא ה"ל שליח של אברהם אלא שעשה עבודתו כעבד וכמו שאכן אמר למשפחת רבקה (בהגלות אליהם) מציאותו ומטרת ביאתו אליהם) עבד אברהם אנכי וכמו שביאר כ"ק אד"ש החילוק בין עבד לשליח.

ולהעיר גם ממה שראיתי בס' פרדס יוסף ח"א ע' קנ"ה שמקשים איך שלח אברהם את אליעזר לקדש אשה ליצחק הרי בקידושין מ"א אמרינן אין העבד נעשה שליח לגירושין וקידושין ומבארים עפ"י מה שכתב המקנה דדוקא לאיש אחר לא אבל לרבו יכול לקדש **שאין זה מטעם שליחות אלא דיד עבד כיד רבו**. ולכן כתב אברהם שטר מתנה ליצחק שזה כולל גם אליעזר ובמילא ה"ל יצחק רבו. נמצא שלא ה"ל בגדר שליח אלא "עבד".

הרב שלום גייסינסקי
- כולל אברכים -
שע"י מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א

ז. בהתוועדות דש"פ תולדות ש.ז. בביאור פרש"י, נח' דהטעם איך ידע יצחק שהחסרון שאין לו בנים, הוא אצל רבקה "כי עקרה היא", ולא אצלו, מכיון שהקב"ה הבטיחו לאברהם "כי ביצחק יקרא לך זרע", ברור הדבר ללא כל ספק **שמצדו אין מניעה בדבר, ועכצ"ל ש"עקרה היא"**.

ויש להעיר מפ"ל המשך חכמה - כי הוא (יצחק) ה"ל בטוח שיהי' לו זרע וכמו שאמר הש"ת לאברהם וקראת את שמו יצחק והקימותי את בריתי אתו וכו' לזרעו אחריו, רק לתן שיליך מאשה אחרת.

הרי זה ממש אותו ביאור כדלעיל. אלא שמביא פסוק אחר מפ' לך יז, יט.

וצלה"ב מדוע בהתוועדות הנ"ל הביא וודאות יצחק מפסוק מפ' וירא ולא מפסוק קודם להראשון בפ' לך לך?

הרב מיכאל לוזניק
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
מזאמי פלארידא

ח. בהתוועדות דש"ק פרשת חגי שרה הקשה כ"ק אד"ש בהא דיש ב' דעות אי קיבוץ גלויות קודם בנין ביהמ"ק או איפכא וק' הלא אין שייך מחלוקת במציאות [גם בהתוועדות

דיו"ד שבט אשתקד - נדפס בקונטרס "סיום הרמב"ם" - הקשה עד"ז בדברי הרמב"ם בסופו אי אלי' הנביא יבא לאחר משיח או קודם].

ותי' בפשטות בדבר מציאות דעתיד שיך מחלוקת במציאות רק מחלוקת במציאות מה שהי' בעבר אין שיך מחלוקת. ועוד תי' שאף אי אינו שיך מחלוקת במציאות בדבר העתיד להיות מ"מ בקיבוץ גלויות כו' יש דרגות. והנה בשד"ח מערכת המ"ם כלל קס"ד הביא החיד"א במחזיק ברכה ריש סי' תקפ"ו שהקשה על המהרמב"ח ב"יום תרועה" וז"ל: "דקשה לומר שיהי' מחלוקת במציאות איך הי' במקדש ויתכן דהגאון מהרמב"ח לא חשיב לכי האי גוונא מחלוקת במציאות דסובר דמחלוקת במציאות דחיקא לן היינו דוקא בדבר שיש בידינו לעמוד ולברר אם כדברי מר או כדברי החולק... עכ"ל".

נמצא מזה מחלוקת החיד"א והיום תרועה אי מחלוקת במציאות שיך בדבר שאין בידינו לברר. לפי החיד"א אין שיך ולפי היום תרועה שיך מחלוקת במציאות.

וי"ל הסברות בזה דהיום תרועה ס"ל מכיון דכעת אין בידינו לברר שיך מחלוקת במציאות - משא"כ החיד"א ס"ל מכיון דסו"ס יבורר האיך נהגו דלעתיד יתברר הכל לכו עתה אין שיך מחלוקת במציאות.

לפי"ז נמי אין שיך מחלוקת בדבר העתיד מכיון שאז יתברר, ואין שיך מחלוקת במציאות לפי החיד"א אי לתברר לעתיד כנ"ל, [ולפי הנ"ל נמצא דזה שהקשה כ"ק אד"ש בקונטרס סיום הרמב"ם על הרמב"ם כנ"ל זה רק לשיטת החיד"א כנ"ל משא"כ לפי היום תרועה הרי שיך מחלוקת במציאות בדבר העתיד להיות.

ולפי"ז לא יוקשה מהמשך הרמב"ם שם שכתב דלא קבלו החכמים קבלה מזה אלא כ"א דרש כפי שהכריע מהפסוקים ולכן מקצת החכמים אומרים כך ומקצתם אומרים כך וא"כ מה הקשה כ"ק אד"ש הלא הרמב"ם מסביר אין שיך מחלוקת במציאות (עיין גליון פרשת תרומה אשתקד) ולפי הנ"ל א"ש דלדעת החיד"א מקשה ולעתיד יתברר הפשט בהפסוק וממילא ההנהגה וא"כ אין שיך מחלוקת במציאות].

הת' בנציון אסטער
- תלמיד בלשיבה -

ט. בקשר למה שביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א בש"פ וירא ש.ז. שהטעם שרש"י בפכ"ב פי"ג ד"ה כל עתה ידעתזי מזכיר שם בעל המאמר ר' אבא הוא (הנחה בלה"ק סכ"ט) כי קשה לרש"י איך יתכן שלאברהם אבינו יהי' קושיא ושאלה על הקב"ה וע"י מאמרו של ר' אבא בחגיגה טז **שהמסתכל** בקשת לא חס על כבוד קונו כי אז זה גורם שאדם ידע דבר שאינו בהתאם לכבוד קונו גם כשיש סיבה. וזה גם הסיבה שאברהם אבינו לא רצה להשאר בידיעה של דבר שאינו בהתאם לכבוד קונו.

ויש להעיר מעוד אימרה של ר' אבא שגם על ידה מתורצת שאלה זו בגמ' בקידושין דף נט. ופרש"י "רב גידל הוה מהפך בהא ארעא (מחזר עליה לקנותה - פרש"י) אזל ר' אבא זבנה אזל רב גידל קבליה לר' זירא (קבל עליה סיפר דברי צעקתו לר' זירא - פרש"י) אזל רבי זירא וקבליה לר' יצחק נפחא אמר ליה המתן עד שיעלה אצלנו לרגל (כשדורשין בהלכות הרגל היו מקבלין פני הרב - פרש"י) כי סליק אשכחיה אמר ליה עני המהפך בחררה (מחזר אחריה לזכות בה מן ההפקר או שיתננה לו בעה"ב - פרש"י) ובא אחר ונטלה הימנו מאי אמר ליה נקרא רשע (שיורד לחיזי חבירו - רש"י) ואלא מר מאי טעמא עבד הכי א"ל לא הוה ידענא (שרב גידל מעסק בה - פרש"י) השתא נמי ניתבה ניהליה מר א"ל זבוני לא מזבנינא לה דארעא קמיתא היא (זו היא לי ראשונה שלקחתי מעולם - פרש"י) ולא מסמנא מילתא (אינה סימן טוב שימכור אדם מקחו ראשון - פרש"י) רב גידל לא נחית לה דכתיב שונא מתנות יחיה ר' אבא לא נחית לה משום דהפוך בה רב גידל לא מר נחית לה ולא מר נחית לה ומיתקרניא ארעא דרבנן (הפקר לתלמידים - פרש"י) ע"כ גמ' קידושין.

יוצא מסיפור זה עד כמה הקפיד ר' אבא לא למכור מקחו ראשון ולפ"ז מובן למה אברהם אבינו ג"כ בא בטענה כי יצחק היה בנו ראשון "כי ביצחק יקרא לך זרע" (פכ"א פי"ב) שהוא נקרא בנו ראשון של אברהם לגבי ירושה וכו' ולכן כשהקב"ה אמר לו לשחטו אז לא מסמנא מילתא (ועפ"ז יומתק מה רש"י מביא פסוק זה דוקא ולא פסוק

אחר שמפורש שליצחק יהיה זרע (ולכן ע"י נסיון העקידה לכאורה לא התקיים הבטחה זו) כמו "והקימותי את בריתי אתו לברית עולם לו ולזרעו אחריו (לך לך יז, יט) וע"פ הנ"ל מובן כי דוקא בפסוק "כי ביצחק יקרא לך זרע" משמע שיצחק הוא בנו ראשון) ולכן אברהם אבינו רצה לשחטו לעולה שאז עכ"פ יהיה בגדר "מתנה" לקב"ה שבזה לא שיך לא מסמנא מילתא כמו שרואים בסיפור הנ"ל של ר' אבא (ועפ"ז גם מתורץ למה לא חשב אברהם אבינו שזה נסיון כי גם נסיון לא מסמנא מילתא ובפרט שיתכן שר' אבא יכל לחזור בו מהמקח בטענת מקח טעות כי כולם ידעו שאילו ר' אבא ידע מזה שר' גידל מהפך לא היה קונה ואעפ"כ לא רצה לחזור בו כי לא מסמנא מילתא) ועד כדי כך שגם לאחר תשובת הקב"ה אברהם לקח איל ורצה לשחטו "תחת בנו" כאילו בנו שחוט (פרש"י שם לך יג) שעל ידי כך נתן ביצחק דין עולה ממש.

ולמעיר שלדעת הריטב"א בקידושין שם (ד"ה והא) משמע שיש שם של רשע לזה שלא רוצה לחזור בו מהמקח אם אחר היה מהפך (אלא שלא כופין אותו) וא"כ יוצא שלר' אבא הי' כביכול שם של רשע ובכ"ז לא חזר בו ומזה מובן גם בעניננו שאברהם אבינו לא רצה לחזור בו מהמתנה שנתן להקב"ה ובא בשאלה אפילו שזה לכאורה היפך ענינו.

הת' שניאור זלמן פבזנר
- תלמיד בישיבה -

י. בנוגע למש"כ הת' נ. מרינובסקי בגליון י (תיט) אות א' בנוגע להמבואר בשחת קודש דש"פ תולדות שענין "וישלח את הלונה" אין הגדר דשליחות מפני שאינה בבן אדם, וכתב הת' הנ"ל שזהו רק הוספת טעם, אבל באמת אין שיך שם בכלל ענין השליחות כפירש"י שם "אין זה לשון שליחות אלא לשון שלוח" עי"ש.

ולענ"ד נראה דהנה כל הביאור בהשיחה הרי אינו עפ"י פשוטו של מקרא, כי עפ"י פשוטו של מקרא הרי גם וישלח יצחק את יעקב הרי אינו גדר שליחות דהרי לא שלח אותו בפשטות לעשות איזה דבר בשביל יצחק, דהרי שלח אותו להתחתן שם, אלא שזהו ביאור עפ"י שאר חלקי התורה,

וא"כ אינו מופרך לפרש גם ענין וישלח את היונה ג"כ במובן כן, אלא מפני שביונה אין שיך גדר שליחות לא שיך לפרש באופן זה.

הרב פנחס קארף
- משפיע בליטה -

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

יא. בלקו"ש ש"פ ויצא ש.ז. מבואר שעיקר דירתו של יעקב אצל לאה הי' ע"י זבולון מכיון שענינו של זבולון היא לפעול קביעות אלקות בעולם ע"י שעוסק בפרקמטיא וכן יעקב נפעל קביעות מצד שצדיקים דומים לבוראם, ובהערה 37 שואל ואף שעיקר דירתו הי' בפועל אצל רחל? וי"ל שזהו מפני שאלה תולדות יעקב יוסף בנה של רחל, וכל תורתו מסר יעקב ליוסף עכ"ל. וצ"ל מהו בדיוק התוודך שבגלל שתולדות יעקב יוסף לכן הי' דירתו שם ולא אצל לאה אע"פ שמה יש המעלה של קביעות מצד זבולון?

ואולי אפ"ל הביאור בזה בהקדמה הביאור כללות הענין, מהו הקשר בין עיקר דירתו לעבודה בתחתונים? וי"ל כמבואר באריכות בחסידות שבדירה של האדם מתבטא העצם ע"ד "כל אדם שאין לו בית הוא לא אדם" והטעם כשמדובר בענין נוסף למציאות שלו אז יוכל לחיות גם אם יחסר לו הדבר ההוא אבל כשמדובר על ענין עצמי אז אם יחסר אז הוא בכלל "לא אדם" אין חשיבות למציאות שלו כלל. ולכן ע"י פעולת זבולון שמגלה העצמות ע"י שעוסקים בעניני עולם ולכן פועלים שעיקר דירתו של הקב"ה דהיינו ממשיכים העצם של הקב"ה כנ"ל בדירה נמשך העצם. וזה ג"כ הביאור בהמשך השליחה שהדירה היא רק בדבר נצחי, שגם כשעוסקים בעניני עולם קשורים אז עם הקב"ה מכיון שענין עצמי לא שיך שיתבטל, ולא יהי' נצחי, כי אם שיך שיתבטל אז זה ראי' שהדבר הוא נוסף על מציאות שלו ואם זה דבר נוסף אז זה לא דבר עצמי.

וי"ל הביאור בזה כתוב בתניא (פ"ב) שהבן הוא

מעצמות האב, וזה בכלל הבנים שבאים מעצם האב, אבל בבנים גופא יש כאלו שהם הממשלם שלו והם עומדים במקומו, ע"ד בן הבכור שהוא הראשון שהאב מרגיש שהוא עומד במקומו ואצל יעקב זה ה' יוסף ומביא ראי' מזה שכתוב "תולדות יעקב יוסף" שהתולדה של יעקב שבה נמשך העצם ה' בעיקר ביוסף ובפרט שיעקב נתן לו הבכורה. ומוסיף עוד ענין (עם וא"ו המוסיף) וכל תורתו מסר ליוסף, והביאור בזה: בכלל יש דירה בתחתונים איך שזה נפעל ע"י עבודת גמ"ח, עבודת תפלה ולימוד התורה, וכל א' מהאבות ה' עוסק בכל הענינים שהרי קיימו כל התורה כולה, וזה שמדגישים שעבודתו של יעקב ה' בלימוד התורה דוקא היינו משום שאצלו הדירה בתחתונים נפעל ע"י לימוד התורה כי עיקר העבודה של האדם זה נמשך לפי העצם שלו לאיזה קו עבודה הוא שייך ולכן מוסיף עוד ענין בקשר העצמיות של יעקב עם יוסף שמסר לו כל תורתו דהיינו ענין העצמי שלו בעבודתו דוקא ליוסף ולכן אע"פ שבזבולון מתבטא בכלל ענין של קביעות דירה של הקב"ה בתחתונים אבל זה באופן כללי בלי לקשר לקו מיוחד (כנ"ל ששייך בכל קו ענין דירה בתחתונים) משא"כ ביוסף נמשך העצם של יעקב איך שזה מתבטא מצד הקו שלו וזה בב' דברים גם מצד התולדה שהי' בעיקר ביוסף, והן בלימוד התורה שהוא העצם שלו ומסר דוקא ליוסף ולכן עיקר דירתו ה' באוהל רחל.

הת' שלמה בכור
- תות"ל 770 -

יב. בלקו"ש ח"ה פ' וישב (ב') ע' 187 מבאר שם באריכות על הפסוק זנתה תמר כלתך, איך דלדעת ר' נחמיה-ה דהפירוש וכל בנותיו הוא כלותיו [ולכן לא פל' בנותיו כפשוטו] הא קיימו השבטים כל התורה עד שלא נלתנה, וא"כ הא עבר להודא אאיסור במעשה תמר אע"פ דהוה בשוגג אעפ"כ איך שייך דמלמעלה "זאל מען אים דערפירן צו דעם", ובפרט דממנו יצא דוד המלך מביאה דאסור (עכ"פ מההנהגה שנהגו על עצמן).

ומבאר דע"ד הפשט לא קשה מידי מכיון דאיסור מלא תהי' אשת המת החוצה וגו' הוא תוצאה מהמצוה דלבמה יבא

עליה, אשר ע"כ בנדו"ד היה אסור לשלה לליבם את תמר מכיון שמוחזקת היא שימותו בעלי', ובדרך ממילא בטל כל הענין דיבמה לשוק ומש"ה אין הכא גם הדין דחליצה משום דדינו הוא רק כשלא יחפוץ לקחתו, אבל כשאסור מצד הדין אי"כ דין חליצה.

ולכאורה דורש ביאור, דבכל זה מתלישב למה לא עבר ליהודא אאיסור דלא תהי' אשת המת החוצה. אבל אם הטעם הוא משום דאסור לליבם משום מוחזקת היא, וא"כ הא אסור גם ליהודה מטעם זה, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא איך "האט מען דאס צוגעלאזט מלמעלה"? *

הת' יחיאל גולדבערג
- תלמיד בישיבה -

יג. בלקו"ש ח"י פ' מקץ (ב) בהערה 15 מקשה, איך היו בני יעקב רשאים לומר להם (לאנשי שכם) "המול לכם כל זכר" (וישלח לד, טו) - כי הרי מהפסוק "אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש", שיש איסור לשפוך דם עצמו, אי"כ הרי יש איסור לב"נ למול את עצמם!?

ומתרץ שם: "כי הרי כ"ז היל' בתור הכנה ל"ויהרגו כל זכר", היינו שלדעת בני יעקב היו מחוייבים להרגם.

וממשיך שם להקשות: אבל אינו מובן, דאנשי שכם היו צריכין להבין שיש דברים בגו, מה שבני יעקב מציעים להם לעשות דבר שב"נ מוזהרים עליו, עי"ש.

ויש להעיר מפיל' המשך חכמה עה"פ (וישלח לד, טו) - "אפשר כי בן נח נצטוה שלא לחבול בעצמו וכתוב את כל דמכם לנפשותיכם אדרוש. אם כווננו לש"ש הלא נתגלירו,

* לכאו' ל"ל דהאיסור דמוחזקת הוא כך בנישואין משא"כ הכא, ואפ"ל דר' נחמיל' יפרש "ולא יסוף" ולא הוסיף עוד.

המערכת

אך המה לא נתכוונו לגירות רק לקחת נשיהם ומקניהם וחבלו בעצמם שלא כדין".

הרי, שמפרש דהטעם מדוע לא חשדו בבני יעקב, כי חשבו שהאופן היחיד שיתנו רשות שיוכל לישא את דינה הוא, רק אם יתגליר ויהי' חלק ממשפחה של אברהם, ועל זה מילה בתור גיור - אין ב"נ מוזהר.

אבל ממשך לבאר המשך חכמה, משום שגירום לא הי' על מנת להכנס "תחת כנפי השכינה" אלא רק משום "לישא אשה", הרי אין זה נחשב "גיור כהלכה", ולכן מה שעשו מילה, הי' שלא כדין (היפך הציווי ד"את כל דמכם וגו' אדרוש") ולכן היו מחוייבים מיתה.

הרב מלכאל לוזניק
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
מיאמי פלארידא

יד. בלקו"ש ח"כ ע' 110 מביא מ"ש הרמב"ם בח"פ שישנם ב' סוגים: א' חסיד דמעיקרא ב' הכובש את יצרו. ושואל בשיחה בענין מעשה אבות סימן לבנים שפירושו דכל אופני עבודת ה' מקורם אצל האבות.

ולכאורה האבות שהיו מרכבה לה' כל ימיהם כמ"ש בתניא, לא יתכן אצלם עבודת "כובש את יצרו". [ובהע' 24 שם: "להעיר מזה שאברהם "כבש את רחמיו כו", אבל לכאורה אל"ז דומה כלל להענין דכובש את יצרו". ושם בהע' 23 מביא ג"כ מב"ב יז, א שהאבות לא שלטה בהם יצה"ר ובתוס' שם].

ומכאן שם שעבודת האבות היתה בכליבוש ההסתרגים שמבחוץ וזה הי' מקור לעבודת הבנים דכובש את יצרו שבלבו פנימה, ע"ש בארוכה.

ובהשקפ"ר יש לתוודע עם מ"ש במד"ר פ' אמור פכ"ט, ט: עמד אברהם אבינו כו' ואמר כו' אתמול אמרת לי כי ביצחק כו' שהי' לי מה להשיבך וכבשת את יצרי ולא השבותיך כו'. ע"כ.

(וכן הוא בירושלמי תענית פרק ב' הי"ד. וראה מד"ר פרשת וירא פנ"ו, ל). הלא שמצינו אצל אברהם עבודת כובש את יצרו.

ואולי ל"ל דשאני כאן במדרש דא"א אמר זאת על עצמו, ועי"ד מ"ש בתניא (פ"א רפ"ג) במאמר רבה כגון אנא בינוני (ברכות דף ס"א ע"ב) דאף מי שהוא במדרגת צדיק שאין לו יצה"ר ולבו חלל בקרבו מ"מ יכול להחזיק עצמו לבינוני שהרע שבו לא נתבטל לגמרי להטוב כו', ע"ש. ועד"ז ל"ל לגבי א"א דאף שהי' צדיק החזיק עצמו במדרגת כובש את יצרו.

ויש לעיין ג"כ בירושלמי ברכות ספ"ט ע"פ ומצאת את לבבו נאמן לפניך ביצי"ט וביצה"ר, והביאור ע"ז בהערות כ"ק אדמו"ר שליט"א לתניא פלי"ג (נדפס בהביאורים על תניא). ונת' ג"כ בתו"א דף יט, ד (ושם מחלק בין קודם שנימול לאחר שנימול).

ויש להעיר ג"כ מיזמא דף ס"ט ע"ב בענין אנשי כנסת הגדולה כו' דירמ' אמר נכרים מרקדין בהיכלו אי' נוראותיו כו' "אתו אינהו ואמרו אדרבא זוהי גבורתו שכובש את יצרו שנותן ארך אפים לרשעים". ולי"ל דשאני לשון "כובש את יצרו" האמור בהקב"ה שתוכנו שונה מלשון זה האמור באדם התחתון. ועדיין ל"ע.

וראה סה"מ תרנ"ג ע'. ר' שמביא הגמ' יומא ומבאר: "ולכאו" מה"ע יצרו למעלה, אך זהו בחי' מדה"ד שלמעלה, בחי' גבורה, שמשם שרש ומקור היצה"ר שלמטה ע"י ריבוי השתל' כמ"ש במ"א, וכובש את יצרו (לי"ל ע"י בחי' ורב חסד כמארז"ל ר"ה דלי"ז ע"א) זהו דשקט ושכיר על דורדי' כו' ע"ש ההמשך. ועיג"כ שם ע' רצד. ועד"ז הוא באוה"ת נ"ך ע' תפט ובסה"מ עטר"ת ע' תקסד. ויל"ע עוד.

הרב אליהו מטוסוב -
תושב השכונה -

א ג ר ו ת ק ו ד ש

טו. ב"אגרות קודש" כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק א' אגרת ליד קרוב לסופר (ע' כה) נדפס וז"ל: "ועצ"ע דהא זמ"צ ב"נ הם ענין של בירור, וא"כ הרי צ"ל ע"י יעקב דוקא . . ומהם בנדפס באזה"ת".

ולהעיר שמה שסומן בשלש נקודות לסימן שחסר, -הנה בליקוטי בלאורים - קארף לתניא ח"א (קה"ת תשד"מ) ע' כט (ומצוילין בערה בשוה"ג באג"ק) נמצאים במלואו.

ועפ"ז יש להוסיף: ע"י יעקב דוקא [וכמ"ש בדרושי ענין ברכות לצחק ליעקב דוקא] מהם בנדפס באזה"ת וכו'.

הת' יעקב ש. גרין
- תות"ל 770 -

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

טז. בפרשתינו פרק לב פסוק ד: וישלח יעקב מלאכים, מעתיק רש"י כל הג' תי' מהפסוק, אף שמבאר רק תי' "מלאכים", וכבר העיר כ"ק אדמו"ר שליט"א בלקו"ש ח"י ע' 100 בהערה בשולי העמוד.

להעיר שברש"י דפוס הראשון ובכמה מפרשים אין תי' "וישלח יעקב". ברלינר ושעוועל לא העירו ע"ז. וראה בספר יוסף הלל.

הרב אהרן חיטריק
- תושב השכונה -

יז. בפסוק (לב, ד): וישלח יעקב מלאכים. . ארצה שעיר שדה אדם.

ובפסוק (לג, טז): ...וישב עשו לדרכו שעירה.

והנה מפשטות פסוקים אלו משמע שעשו כבר גר בשעיר.

וצריך להבין, איך יתאים זה עם מה שכתוב בפסוק (לו, ח): ויקח עשו את נשיו ואת בניו ואת בנותיו וגו' וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו.

ובפסוק (ח): וישב עשו בהר שעיר.

שפשטות פסוקים אלו משמע שעשו הלך לשעיר רק אחר שיעקב שב מחרן, ואדרבה זה הי' הסיבה מה שהלך לשעיר, כמו שכתוב בפסוק (ז): כי הי' רכושם רב משבת יחדיו ולא יכלה ארץ מגוריהם לשאת אתם מפני מקניהם, וע"ש בפירש"י.

ועיין ברמב"ן שמתעכב על זה, ומתרג, וז"ל: ...כי עשו הלך לשעיר בימי אלופי החורי יושבי הארץ ויהי לשר הולך עם ד' מאות איש ובניו (אולי צ"ל: ובני) בתו היו בארץ כנען ויתכן שהיתה לו שם אחוזה במקום אחר במישור

לא בהר שעיר על כן ייחס לו ארצה שעיר שדה אדום ואחרי שחזר אחיו לארץ כנען פנה לו מפניו . . והלך לשעיר להתישב שם ואז לחם בבני שעיר החורי יושבי הארץ וכו', עכ"ל, ועיין שם ביותר אריכות.

ובהמשך זה מפרש הרמב"ן, כי מה שכתוב בפסוק (ו): וילך אל ארץ וגו', שכוונת הפסוק הוא אל ארץ **שעיר**.

ומביא שם בפירושו, **רש"י אינו** מפרש כן, שהרי רש"י פירש בד"ה וילך אל ארץ: לגור **באשר ימצא**, עכ"ל.

שהפירוש הפשוט הוא, שכשהלך עשו ובני ביתו מבאר שבע, **עוד לא ידעו** באיזה מקום יתיישבו, ודלא כפירוש הרמב"ן.

וצריך להבין, למה אין רש"י מפרש כל הענין הזה שהוא לכאורה סתירה בפשטות הכתובים.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

חל. פרק לב פסוק ד: "ארצה שעיר" פירש"י: לארץ שעיר כל תיבה שצריכה למ"ד בתחילתה הטיל לה הכתוב ה"א בסופה".

צ"ע שהרי בכמה מקומות עד פסוק זה נמצאים תי' כאלו שהוסיפו ה' בסופה ורש"י לא העיר שם, כמו: א) כח, י: וילך חרנה ושם מפרש רש"י יצא ללכת לחרו. ב) כט, א: וילך ארצה בני קדם, ושם רש"י אינו מפרש. וכן יש עוד מקומות.

הרב אהרן חיטריק
- תושב השכונה -

ט. בפרק לב פסוק ד "וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום" מעתיק רש"י התיבות ארצה שעיר" ומפרש - לארץ שעיר, כל תיבה שצריכה למ"ד בתחילתה הטיל לה הכתוב ה"א בסופה".

והנה כ"ק אד"ש מבאר בלקו"ש (ח"י עמ' 46 הע' 2) את דרכו של רש"י בנוגע לכלל דקדוקי זה (שמקורו בלבמות ג,ב) כל תיבה וכו', שבד"כ א"צ רש"י להבילאו ע"פ פשש"מ (ורק כאשר א) א"ז ע"ד הפשט צריך להודיענו שבכ"ז קלים הכלל, או: ב) כשהוא ע"ד הפשט אך יש קושי או משמעות אחרת, וצריך רש"י להודיענו שכך הוא פשוטו.

וא"כ צ"ב מדוע מבאר רש"י כאן כלל זה?

ולהעיר בשו"ה ללקו"ש שם, מבאר מדוע רש"י מביא כלל זה עה"פ (תולדות כה,ב) "פדנה ארם ביתה בתואל", להשמיענו "דגם כשהשם משתל תיבות ישנו הכלל, והה"א באה (באמצע השם!) בסוף התיבה שצ"ל הלמ"ד בתחילתה" עכלה"ק, וא"כ לאחר ששמענו חידוש זה כבר קודם לכן, לא זוהי הסיבה כאן להבאת הכלל.

(לאידך צ"ב לכאו' על הביאור בלקו"ש שם - מדוע לא הביא רש"י התייחסות הכלל גם לשם המורכב משתל תיבות המופיע קודם - בסוף פ' נח (יא,לא) "ללכת ארצה כנען" וכן בתחילת פ' לך (יב,ה) "ללכת ארצה כנען ויבאו ארצה כנען", ולכאו' - ארצה כנען זהו שם א' כמו ביתה (בתואל).

ואולי י"ל בנדו"ד - בפשטות לא היינו למדים שזוהי תיבה הצריכה למ"ד בתחילתה כיון שבאה בהמשך ללפני כן - אל עשו אחיו [והפסוק יכול להמשיך] ארץ שעיר ומחדש רש"י שגם כאן התיבה צריכה למ"ד בתחילתה.

התמימים:

מ"מ אלפרוביץ

מנחם מענדל ניומן

- תות"ל 770 -

כ. בפרק לב פסוק ה' רש"י ד"ה גרתי: לא נעשיתי שר וחשוב וכו', אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך וכו', עכ"ל.

ותמוה למה יעקב אבינו מדבר לשון נוכח ולא אמר אבא או לפחות אבינו. ועוד יותר יוקשה שבד"ה ויהי לו

שור וחמור (פסוק ו') אומר רש"י אבא אמר לי וכו' *

הרב ברוך בנטלינא
- ירושלים עיה"ק -

כא. פרק לב פסוק ה: ויצו אתם לאמר וגו' עם לבן גרתו ומפרש"י לא נעשיתל שר וחשוב אלא גר, אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך שבכנני הוה גביר לאחיך שהרי לא נתקלימה בו ד"א גרתל בגימטריא תרל"ג כלומר עם לבן הרשע גרתל ותרל"ג מצות שמרתל ולא למדתל ממעשיו הרעים.

וצלה"ב: א) מהו הצורך לב' פירושים **.

ב) מהל טענתו של יעקב בפירוש הא', דהרי אע"פ שלא נתקלים בו הברכה, מ"מ יכול לטעון עשו, דהברכות יתקלימו אצל בניך, והרי גנבת את הברכות מבניך! ***

ג) בפירושו השני, מהו הפיוס לעשו, ששמר תרל"ג מצות? מה איכפת לעשו אם יעקב כן שמר או לא שמר תרל"ג מצוות?

* אולי משום ששנאת עשו נובע בעיקר ממה שיעקב גנב את ברות אביו שלפי הרגש עשו (וכן גביל צחק) היל' עשיו אהוב אצלו יותר, ודו"ק.

** לפי' הא' קשה שמהמשך הפסוקים משמע שליעקב היל' עשירות וכמ"ש ויהי לי שור וחמור וא"כ איך אומר לא נתקלימו הברכות (ואע"פ שרש"י מתרץ זאת מ"מ מהמשך הפסוקים לא משמע כ"כ שזה היתה טענתו של יעקב). ופי' הב' מובן שרחוק מפשט"מ.

*** אולי טענתו של יעקב היתה דמאחר דיצחק ברח לעקב ובו לא נתקלימו הברכות הרי זה הוראה דא"א לגנוב הברכות שלצחק כיוון לברך את עשו, והרי הברכות יחולו על עשו.

המערכת

ד) בפירוש ה' כותב ש"שומר תר"ג מצות", והרי ידוע שיעקב נענש על הכ"ב שנה שפירש מאביו ולא כבדו ע"י מכירת יוסף (ראה רש"י בסוף פ' תולדות). וכן ראה בדעת זקנים מבעלי התוספות פסוק ח' ד"ה וילרא יעקב - לרא ה' שיועיל לעשו זכות שכבד אב ואם והוא לא קיים כבר עברו עשרים שנה.

הרב מיכאל לוזניק
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
מיאמי פלארידא

כב. פרק לב פסוק ה' "גרת"י פרש"י ד"א גרת"י בגימטריא תר"ג . . ממעשיו הרעים". ברוב דפוסים הראשונים ובכמה כת"י ליתא פ' זה. ולכאורה אין זה מסגנונו של רש"י להביא גימטריאות וכו', שאין זה שייך לבן קטן. וברלינר העיר שבשו"ת הרשב"א סי' צב מזכיר המאמר הזה, ולא הזכירו בשם רש"י, - אולי הוספה זו אינו מרש"י.

הרב אהרן חיתריק
- תושב השכונה -

כג. בפרשתינו פרק לב פסוק ו' מביא רש"י בד"ה "שור וחמור" וז"ל: דרך ארץ לומר על שוורים הרבה שור, אדם אומר לחבירו בלילה קרא התרנגול ואינו אומר קראו התרנגולים. עכ"ל.

וצריך להבין: א) למה רש"י מפרש רק על שור שדרך ארץ לומר על שוורים הרבה שור" ולא מפרש גם על חמור.

ב) למה צריך להביא משל של אדם אומר לחבירו כו'.

ג) למה לא מפרש אותו הדבר לגבי עבד ושפחה *.

הת' יהודא שעיו

- תות"ל 770 -

* לכאורה כי מובן מעצמו וכן גבי חמור דלעיל.

המערכת

כד. פרק לב פסוק ח: "המחנה האחת והכהו" פרש"י "מחנה משמש בלשון זכר ולשון נקבה" ומביא כמה ראיות.

צריך עיון:

א) למה אינו מציין לסוף הפסוק "והיה המחנה הנשאר" ולהכתוב דלעיל פסוק ג' "מחנה אלקים".

ב) וגם שם אינו מציין ומפרש.

ג) למה מעתיק מהפסוק תי' והכהו, כיון שפירושו הוא על תי' "המחנה האחת". וע"ז אפשר לפרש "והכהו" הוא לשון זכר, וע"י פל' זה אפשר לפרש למה רש"י אינו מבאר לעיל בפסוק ג'. כיון שבהפסוק מביא רק לשון זכר, אבל בפסוק זה מביא הן לשון נקבה "האחת" והן לשון זכר "והכהו".

אבל צ"ע למה לעיל לט, כג "השמש יצא על הארץ" אינו מפרש. *

הרב אהרן חילטריק
- תושב השכונה -

כה. פרק לב פסוק ט: "והיה המחנה הנשאר לפליטה" מפרש רש"י: "לדורון לתפלה ולמלחמה".

בלקו"ש חט"ו ע' 267 הקשה שזה בהיפך סדר הפסוקים, ושם הערה 17 שהרמב"ן הביא מפרש"י הסדר "לתפלה ולדורון ולמלחמה" ומוסיף שם שבדפוס שני [ובדפוס שונצינא רמז] ובכמה כת"י הסדר "לדורון למלחמה ולתפלה" ושם בהערה 18 אף דבכמה כתבי יד הסדר הוא "לדורון למלחמה ולתפלה הנה בהמשך הלשון כשמפרט הראיות מהכתובים סדרם הוא דורון תפלה ומלחמה ע"ש.

* הלא גם שם הוא רק ל' זכר.

המערכת

הנה ברש"י דפוס רומי הסדר "לדורות ומלחמה ולתפלה, לדורות ותעבור המנחה על פניו למלחמה והיה המחנה הנשאר לפליטה לתפלה ויאמר יעקב אלקי אבי אברהם". ולפי סדר זה נכון הסדר של הפסוקים.

הרב אהרן חזקוני
- תושב השכונה -

כו. פרק לב פסוק יא: קטנתי מכל החסדים ומפרש"י נתמעטו זכותי ע"י החסדים והאמת שעשיתי עמי לכך אני ירא שמא משהבטחתי נתלכתי בחטא ויגרום לי להמסר ביד עשו.

וצלה"ב:

א) הרי בפסוק ח בד"ה וירא מפרש"י דהטעם שפחד הוא משום שמא יהרג ולמה לא פירש שם דהטעם שפחד שמא יהרג הוא משום שמא נתלכלך בחטא? *

ב) בשפ"ח מפרש שזהו שני טעמים שא' משלים את השני, א"כ מדוע אין כותב פירוש זה כשני טעמים כגון אחרי "לכך אני ירא" לכתוב "ועוד שמא משהבטחתי וכו" *.

ג) הרי חשש יעקב דשמא נתלכלך מן החטא, שייך לגבי

* שם זה לא נוגע בפשט"מ רש"י מפרש רק מהו הפי' "וירא ויצר".

* אדרבה מדברי שפ"ח משמע שצריכים ב' טעמים ביחד וכל א' בפ"ע לא היתה סובה מספקת שיעקב ידאוג, א"כ א"א לרש"י לכתוב "ועוד" דהוה משמע דכל טעם הוא בפ"ע וק"ל.

המערכת

הבטחות שקבל בתחיל פ' ויצא כח, טו, אבל בפל"א, ג רואים שהקב"ה נתגלה אליו כמה ימים לפני"ז והבטיחו "ואהי' עמך", אי"כ איזה חטא המור עשה בימים אלו שחשש שמא גרם החטא?

וראה רמב"ן בפסוק יג בסופו - והי' מתירא אולי אפילו משיצא משם חטא בבואו בברית עם לבן עובד עבודת כוכבים או בדבר אחר.

הרב מיכאל לוזניק
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
מיאמי פלארידא

כז. פרק לב פסוק לב: "הבא בידוי" ברשותו וכן ויקח את כל ארצו מידוי".

למה צריך לרש"י לצטט בהד"ה התיבה "הבא" כיון שכל פירושו הוא על התיבה "בידוי".

הת' יצחק צבי רייבער
- תות"ל 770 -

כח. בפירש"י ד"ה ושמתי את זרעך כחול היס (לב, יג):

והיכן א"ל כן והלא לא א"ל אלא והי' זרעך כעפר הארץ, אלא שא"ל שם כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך ולאברהם אמר הרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת היס, עכ"ל.

וצריך להבין:

א) למה נקט יעקב הברכה שברך הקב"ה לאברהם* בנוגע ליעקב, ולא הברכה שבירך הקב"ה ליעקב בעצמו (ולכאורה הברכה שבירך הקב"ה לעצמו צריך להיות יותר חשוב אצלו).

ב) הברכה שבירך הקב"ה לאברהם הוא כמו שאמר רש"י בעצמו: "ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים".

ולמה לא הזכיר יעקב "ככוכבי השמים" שזה תחילת הברכה, ונקט רק סוף הברכה.

וגם בנוגע להברכה שהוא מזכיר, גם כן שינה יעקב, שהקב"ה אמר לאברהם, (כמו שרש"י בעצמו הזכיר): "וכחול אשר על שפת הים", ויעקב הזכיר רק "כחול הים".

ובכללות הענין צריך להבין החילוק בין ד' לשונות אלו:

"ככוכבי השמים", "כחול אשר על שפת הים", "כחול הים", "כעפר הארץ".

ולמה פעם נזכר באופן זה ופעם באופן אחר.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

כט. פרק לב פסוק טו ד"ה עזים מאתים ותישים עשרים: "מאתים עזים צריכות עשרים תישים וכן כלם הזכרים כדי צורך הנקבות ובבראשית רבה דורש וכו'.

מהו קשה בכלל בפשוטו של מקרא שבכלל צריך פירוש.

ולמה דוקא כאן צריך לפרש המספר בהמות.

וגם מהו הצורך לכל האריכות בפירושו בפרט לבן חמש

* אולי ל"ל ע"ד מה שפי' השפ"ח על ד"ה היטב איטיב, שגם כאן ה' יעקב ירא שמא נתמעטו זכיותיו לכן תלת בברכת אברהם.

המערכת

למקרא ממדרש רבה ובפרט שרש"י בעצמו מדגיש שהוא מדרש ואינו פשוטו של מקרא.

הת' יצחק צבי רייבער
- תות"ל 770 -

ל. בפירש"י ד"ה עזים מאתים ותשישים עשרים (לב, טו):

מאתים עזים צריכות עשרים תשישים וכן כולם וכו' ובב"ר דורש מכאן לעונה האמורה בתורה וכו' ואיני יודע לכוין המדרש הזה בכוון. אלא נראה בעיני שלמדנו מכאן שאין העונה שוה שכל אדם אלא לפי טורח המוטל עליו וכו' ע"ש.

וצריך להבין:

(א) מה שייך דרשת הב"ר לפשט"מ כי כבר פירש רש"י בפשוטו של מקרא למה ר' עזים וכ' תשישים וכו' דוקא.

(ב) למה מאריך רש"י כל כך בענין הדרוש של ב"ר ש"אינו יודע לכוין המדרש" ו"נראה בעיני שלמדו מכאן" וכו'.

הרב פרץ בראנשטיין

- כולל אברכים -

שע"י מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א

לא. בפרק לב פסוק טו מצטט רש"י המילים עזים מאתים ותשישים עשרים וז"ל: מאתים עזים צריכות עשרים תשישים וכן כולם הזכרים כדי צורך הנקבות. ובב"ר דורש מכאן לעונה האמורה בתורה הטיילים בכל יום הפועלים שתים בשבת החמרים אחת בשבת הגמלים אחת לשלושים יום הספנים אחת לששה חדשים ואינו יודע לכוין המדרש הזה בכוון אך נראה בעיני שלמדנו מכאן שאין העונה שוה בכל אדם אלא לפי טורח המוטל עליו שמצינו כאן שמסר לכל תיש עשר עזים וכן כל איל לפי שהם פנויים ממלאכה דרכן להרבות תשמיש לעבר עשר נקבות ובהמה משנתעברה אינה מקבלת זכר ופרים שעוסקים במלאכה לא מסר לזכר אלא ד' נקבות ולחמור שהולך בדרך רחוקה שתי נקבות לזכר ולגמלים שהולכים דרך יותר רחוקה נקבה אחת לזכר.

וצריך להבין:

מדוע מביא הב"ר עד אך נראה בעיני מה קשה בפשוטו של מקרא שצריך להביא הב"ר. *

הת' אברהם מיכאל לידער
- תות"ל 770 -

לב. פרק לב פסוק כב: "על פניו" ופירושו: "כמו לפניו וכן חמס ושוך ישמע בה על פני תמיד וכן המכעיסים אותי על פני עכ"ל. לכאורה צ"ב למה צריך לב' ראיות.

וגם בהמקור לפירוש רש"י שהוא ממדרש רבה כמצויין במפרשי רש"י ושם לא מביא ב' פסוקים אלו כלל אלא מביא במקומם הפסוק "ועל פניכם גם אכזב" באיוב.

ואף שיש לומר שכוון שרש"י לא מביא המקור בפירושו שהוא ממדרש רבה וממילא לא קשה למה מביא ב' פסוקים בהמדרש על אתר מביא מ"מ עדיין קשה למה לא מביא רש"י הפסוק שהוא במדרש הנ"ל.

הת' יצחק צבי רייבער
- תות"ל 770 -

לג. פרק לב פסוק כג:

ויקם בלילה הוא ויקח את שתי נשיו וגו' ויעבר את מעבר יבק.

וצ"ל דלפני הדקדוק ה"ל צ"ל לכאורה בלילה ההוא, ורש"י אינו מפרש.

* אולי א"ל שקשה בפשט"מ למה כאן מונה בפרטיות המנחה אי לאו דיכולים ללמוד משהו מזה.

המערכת

מצינו שינוי כזה ב"פ קודם:

(א) ב"פ ויצא פרק ל פסוק טז "וישכב עמה בלילה הוא".

ורש"י מפרש "הקב"ה סליעו שיצא משם יששכר" דהיינו שהוא מתליחס להקב"ה ולאמר שהקב"ה ה' בשכיבה זו וסליע שיצא משם יששכר.

(ב) ב"פ וירא בנוגע בנות לוט פרק יט פסוק לג "ותשקין את אביהן לין בלילה הוא".

ורש"י מפרש ותשקין וגו' לין נזדמן להן במערה להוציא מהן שתי אומות.

דהיינו שהוא מתליחס על הקב"ה או מרמז על הקב"ה ולומר שהקב"ה עזר בהשקאה זו ע"י שזמן לין במערה.

אך כאן רש"י אינו מפרש דבר.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

לד. בפרק לב פסוק כה מצטט רש"י המלים ויאבק איש וז"ל מנחם פל' ויתעפר איש מלשון אבק שהיו מעלים עפר ברגליהם ע"י נענועם ול"נ שהוא לשון ויתקשר ולשן ארמי הוא בתר דאביקו בל' ואבק לל' מילק לשון עניבה וכן דרך שנים שמתעצמים להפיל איש את רעהו שחובקו ואובקו בזרועותיו ופירשו רז"ל שהוא שרו של עשו.

והנה צריכה להבין למה מצדיקה שמו של בעל המאמר (מנחם פל').

הת' אליהו מנחם לערמאן
- תלמיד בישיבה -

ולת' בפרשתנו פרק לב פסוק כה: ויאבק איש, כותב רש"י ופרשו רז"ל שהוא שרו של עשו, ובפסוק ל' למה זה תשאל,

כותב רש"י אין לנו שם קבוע משתנין שמותינו לפי מצות עבודת השליחות שאנו משתלחים.

וצריך עיון: אם זה שרו של עשו אזי יש לו שם קבוע? *

הת' שניאור זלמן צירקינד
- תלמיד בישיבה -

לו. פרק לב פסוק כו: "וירא כי לא יכול לו". רש"י אינו מפרש כלום, לכאורה למה לא יכול לו הלא המלאכים גבורים (ראה רמב"ן שכתב "מלאכיו גבורי כח עושי דברו" ועל כן לא יכול לו המלאך להזיקו כי לא הורשה לו.

ועוד: מדוע נגע דוקא בכף ירכו. ראה ברמב"ן.

[דרך אגב מה שכתב הרמב"ן כאן זה מה שקרה לדורנו בזמן המלחמה האחרונה, וז"ל: "ומה היו עושים בדורו של שמד, היו מביאין כדוריות של ברזל ומלכנין אותן באור ונותנין אותן תחת שיחיהן ומשיאין נפשותיהן מהן, ויש דורות אחרים שעשו עמנו כזה ויותר רע מזה, והכל סבלנו ועבר עלינו, כמו שרמז ויבא יעקב שלם].

הרב אהרן חיטריק
- תושב השכונה -

לז. בפירש"י ד"ה לא יעקב (לב, כט): לא יאמר עוד שהברכות באו לך בעקבה ורמל' כל אם בשררה וגלוי פנים וכו', עכ"ל.

ובפירש"י ד"ה לא יקרא שמך עוד יעקב (לה, י): ל' אדם הבא במארב ועקבה אלא ל' שר ונגיד, עכ"ל.

וצריך להבין:

* מהו ההכרח?!

המערכת

א) מאחר שרש"י פירש בד"ה הראשון מהו הפירוש של יעקב וישראל, למה צריך לפרש זה עוד פעם בד"ה השני.

ב) רש"י משנה לשונו בד"ה השני, בד"ה הראשון כתב: בשררה וגלול פנים, ובד"ה השני: שר ונגיד. וכן בנוגע לשם יעקב: בד"ה הראשון כתב: בעקבה ורמי, ובד"ה השני: במארב ועקבה.

וגם צריך להבין, לכאורה הו' לי' למימר איפכא בעקבה ומארב, שהרי ל' עקבה הוא יותר קרוב לשם יעקב, וע"ד שמפרש בד"ה הראשון, שאינו אומר ברמי' ועקבה אלא בעקבה ורמי'.

ג) גם בפסוק (לב, כט) כתיב "יאמר עוד שמך" ואעפ"כ אין רש"י מעתיק תיבות אלו מן הכתוב. ואם כן, גם בד"ה השני לא הו' לי' להעתיק תיבות "יקרא שמך עוד" רק תיבות "לא יעקב".

ואין לתרץ שיש חילוק בין ד"ה הראשון לד"ה השני, שבד"ה הראשון תיבות "לא יעקב" הם ביחד, משא"כ בד"ה השני, לכן מעתיק גם התיבות שבין תיבת "לא" לתיבת "יעקב", שהרי מצינו כמה פעמים שרש"י מעתיק כמה תיבות מן הפסוק ומשמיט התיבות שבין תיבות אלו שמעתיק, שאינם הכרח לפירושו.

ולדוגמא בפרשת תולדות בפירש"י ד"ה וישב ויחפר (כו, יח), שרש"י משמיט תיבת "יצחק" שנכתב בפסוק בין שני תיבות אלו. *

* אולי י"ל הביאור בכללותו ובד"א עכ"פ שיש הפרש גדול בין מה שהמלאך אמר למה שאמר לו ה', כי כל הדיון של יעקב עם המלאך הו' רק בנוגע להברכות (עי' רש"י לב, כז ד"ה ברכתני) ולא לענין קריאת ושלנוי שם בעצם - ולכן לא מצינו ששמו של יעקב לשתנה עד שבא אליו ה' ושינה שמו.

המערכת

ובזה מדויק מה שרש"י בפסוק כט אמר "לא יאמר עוד שהברכות באו לך בעקבה ומרמה" הילינו שהכוונה בדבוקי המלאך במ"ש לא יאמר אינו לענין קריאת שמו של יעקב אלא בנוגע לפי' השם שלא יפרשוהו כמו שפירשו עשו "הכל קרא שמך יעקב ויעקבני".

משא"כ בפסוק י' רש"י אינו מזכיר הברכות כלל וכן לשון הפסוק הוא "לא יקרא" שכאן הכוונה לא (רק) לפי' השם אלא (בעיקר) לשנינו קריאת השם, ולכן מובן מה שלעיל אומר וגילוי פנים, ששם מדבר אודות אופן נתינת הברכות, משא"כ לקמן אומר ה' "נגיד" מפני שמדבר אודות האדם מצד עצמו וכן יש לתרץ עד"ז שאר הדיוקים.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

לח. בפרשתינו פרק ל"ב פסוק לג מעתיק רש"י המלים גיד הנשה וז"ל למה נקרא שמו גיד הנשה לפי שנשה ממקומו ועלה והוא לשון קפיצה וכן (ירמל' נא) נשתה גבורתם וכן (לקמן מא) כי נשני אלקים את כל עמלי.

וצריך להבין: א) למה מביא שתי ראיות מהפסוקים.
ב) למה מביא זה של חומש בראשית לאחר זה של ירמל'.

הת' משולם אהרן לערער
- תלמיד בישיבה -

לט. פרק לב פסוק ז: * וישבו המלאכים אל יעקב לאמר באנו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו. מדוע אין מוזכר איך קימו את שליחותם? ומה עשיו אמר להם? ואיך היתה כל הפגישה שלהם? * וראה בפל' הרמב"ן שמביא בפירושו שעשו לא קיבלם בכלל.

הרב מיכאל לוזניק

* מפני סיבות טכניות מודפס הערה זו שלא במקומו.

** מה זה נוגע לדעת לפשש"מ?

המערכת

מ. בפרשתנו פרק י"ג פסוק ב' ואת לאה וילדיה אחרונים כותב רש"י אחרון אחרון חביב.

וצ"ע לכאן רחל ויוסף היו חביבין יותר ולמה מפרש רש"י פה על לאה אחרון אחרון חביב. *

הת' שניאור זלמן צירקלנד
- תלמיד בלישיבה -

מא. בענין הנ"ל, אולי יש לומר: משום שכתוב פה ואת לאה וילדיה אחרונים ולא כתיב אחריהם לכך מפרש רש"י אחרון אחרון חביב.

הת' מ"מ קפלן
- תלמיד בלישיבה -

מב. בפרשתנו פרק לג פסוק ח' מעתיק רש"י המילים מי לך כל המנחה וז"ל: מי כל המנחה אשר פגשתי שהוא שלך כלומר למה הוא לך ופשוטו של מקרא על מוליכי המנחה ומדרשו כמות של מלאכים פגע שהיו דוחפין אותו ואת אנשיו ואומרים להם של מי אתם והם אומרים להם של עשו והן אומרים הכו ואלו אומרים הניחו בנו של יצחק הוא ולא היו משגיחים עליו בן בנו של אברהם הוא ולא היו משגיחים אחיו של יעקב הוא אומרים להם אי"כ משלנו אתם.

וצריך להבין מה קשה בפשוטו של מקרא שהוצרך להביא המדרש? **

הת' אהרן לוי מאן
- תלמיד בלישיבה -

* כי הקושיא מתעוררת אצל לאה וכו' ואותו התירוץ מספיק גם לרחל וכו' וק"ל.

** עי' שפ"ח וגו"א.
המערכת

מג. בפירש"י ד"ה ויקרא לו א-ל אלקי ישראל (לג, כ):
... כלומר מי שהוא א-ל הוא הקב"ה הוא לאלקים לי ששמי
ישראל. . ורבותינו דרשו שהקב"ה קראו ליעקב א-ל,
עכ"ל.

וצריך להבין:

(א) איך יתאים זה שרש"י פירש כאן שיעקב אמר "הוא
הקב"ה הוא לאלקים לי ששמי ישראל", עם מה שרש"י פירש
בסוף פרשת ויצא בד"ה ופחד יצחק (לא, מב), וז"ל: לא רצה
לומר אלקי יצחק שאין הקב"ה מיוחד שמו על הצדיקים. .
יעקב נתלירא לומר אלקי ואמר ופחד, עכ"ל.

ולפי"ז גם כאן הי' לו ליעקב לקרא למזבח א-ל פחד
ישראל", ולמה יחד שמו של הקב"ה על **עצמו**, ולא נתלירא.

(ב) איך יתאים זה שרש"י אומר: "ורבותינו דרשו
שהקב"ה קראו ליעקב א-ל", עם מה שפירש"י ברש"י (ד"ה
הנ"ל) "שאין הקב"ה מיוחד שמו על צדיקים בחילהם".

וכאן לא רק שיוחד שמו עליו בחינו אלא שקרא
ליעקב **עצמו** א-ל.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

מד. בפסוק (לה, י): ... שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב
כי אם ישראל יהי' שמך וגו'.

עיין בכלי יקר, וז"ל: מדקאמר שמך יעקב משמע ששם
יעקב ישאר במקומו ולא יעקב ואח"כ אמר לא יקרא עוד שמך
יעקב אלא וודאי שבא לומר לא שיעקר שם יעקב אלא יהי'
טפל כו' אבל אצל אברהם ארז"ל כל הקורא לאברהם אברם
עובר בלא תעשה והיינו טעמא לפי שלא נאמר אצלו שמך
אברם כמו שנא' כאן שמך יעקב, עכ"ל. ועיין באור החילים
שפירש גם כן על דרך זה.

וצריך להבין למה אין רש"י מתעכב על זה.

ולמה אין רש"י מפרש להבין חמש למקרא הטעם שאחר
שאמר הקב"ה לאברהם בפרשת לך לך (יז, ה): "ולא יקרא עוד

את שמך אברם והי' שמך אברהם וגו'".

וכן על דרך זה בנוגע לשרה, שאחר שאמר הקב"ה לאברהם (שם, טו): "שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה".

לא מצינו בכתוב שקרא אותם אברם ושרי, משא"כ בנוגע ליעקב, מצינו בכמה פסוקים לאחר זה שנזכר בשם יעקב (לה, יד).

וגם לפי פירוש הכלי יקר והאור החלים שפירשו שהטעם בזה הוא לפי שביעקב נאמר: "...שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב" כנ"ל, צריך להבין:

בארהם נאמר: "...והי' שמך אברהם וגו'". בשרה נאמר: "...כי שרה שמה. ביעקב נאמר: "...כי אם ישראל יהי' שמך וגו'".

ולכאורה למה נאמר הלשון: "(כי) אם", שמורה לכאורה על הקפדה יתירה (מאם הי' כתוב רק "כי ישראל יהי' שמך", וכמו שכתוב בנוגע לשרה "כי שרה שמה" ולא "כי אם"). ששמו יהי' דוקא באופן זה", דוקא ביעקב "שאהדרי' קרא". ולא באברהם ושרה "דלא אהדרי' קרא".

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

עדי"ז כתב ה' שמואל אלפרוביץ - תות"ל 770 -

מה: בפירש"י ד"ה ויגוע יצחק (לה, כט): אין מוקדם ומאוחר בתורה מכירתו של יוסף קדמה למיתתו של יצחק י"ב שנה וכו', עכ"ל.
וצריך להבין:

(א) בסוף פרשת חילי שרה כתיב (כה, ח): ויגוע וימת אברהם וגו', ובתחלת פרשת תולדות מסופר אודות הולדת יעקב ועשו, ועיניו בפירש"י ד"ה מן האדם האדם (כה, ל): אותו היום מת אברהם וכו', עכ"ל.

והלינו כשיעקב ועשו היו בני ט"ו שנה נפטר אברהם, שהרי יצחק ה' ששים שנה בלדת אותם, ויצחק נולד כשאברהם ה' מאה שנה, ואברהם חי קע"ה שנה.

ולפי זה צריך להבין, למה לא פירש רש"י בסוף פרשת חילי שרה, שאין מוקדם ומאוחר בתורה.

ב) עיין בסוף פרשת נח בפירש"י ד"ה ולימת תרח בחרו, וז"ל: לאחר שיצא אברם מחרו ובא לארץ כנען והי' שם יותר מששים שנה. . ולמה הקדים הכתוב מיתתו של תרח לציאתו של אברם וכו', עכ"ל.

וצריך להבין, למה שם אין רש"י אומר "אין מוקדם ומאוחר בתורה" כמו שאומר בפרשתינו.

ולמה שם מפרש רש"י הטעם למה הקדים הכתוב.

משא"כ בפרשתינו מסתפק רק בזה שאומר "אין מוקדם ומאוחר בתורה".

והרי הבן חמש למקרא שואל: למה בסוף פרשת נח הסביר לו רש"י טעם למה הקדים הכתוב מיתתו של תרח, משא"כ בפרשתינו אין רש"י מסביר הטעם?

וממה נפשך וכל שכן לפי סיום רש"י בפרשת נח: "שהרשעים אף בחיליהם קרויים מתים והצדיקים אף במיתתן קרויים חיים" - בודאי צריכים טעם למה הקדים הכתוב מיתתו של יצחק, וכן על דרך זה צריך להבין בנוגע לאברהם.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

מו. בפרק לו פסוק כ: "אלה בני שעיר החרי לשביל הארץ לוטן ושובל וצבעון וענה". ומפרש"י: "לושביל הארץ - שהיו יושביליה קודם שבא עשו לשם, ורבותינו דרשו שהיו בקיאים בישיבה של ארץ מלא קנה זה לזיתים, מלא קנה זה לגפנים שהיו טועמין העפר ויודעין איזו נטיעה ראויה לו".

וצריך להבין:

(א) מדוע רש"י אינו מסתפק בפירושו הראשון ומביא "ורבותינו דרשו"?

(ב) מקורו של רש"י לרבותינו דרשו הוא מהגמ' שבת פה, א. ושם מובא "החורי . . שהיו בקיאיין בלישיבה של ארץ . . קנה זה לגפנים . . וחול . . שהיו טועמין את הארץ כחויא, ומדוע משנה רש"י מהגמ' ומעתיק שני הלשונות בקיאיין בלישיבה של ארץ, וטועמין את הארץ (שזה האחרון הובא על חול ולא על חורי)?

(ג) בפסוק ישנו קושי שרש"י אינו מתרצו לכאן - בפסוק ב' בתחילת הפרק כתיב שאהליבמה אשת עשיו היתה בת ענה בת צבעון החוי, וכאן כתוב - שענה וצבעון היו מבני שעיר החורי? (ומפרש"י על פסוק ב' מוכח שהם אותם צבעון וענה, ראה שם).

ויל' הביאור בכ"ז: לרש"י קשה כפי שמקשה הגמרא בשבת אטו כולי עלמא יושבי רקיע בלנהו? וע"ז מביא בפשטות שהיו יושבי הארץ קודם שבא עשו לשם, וכפי שכתוב בפר' לך (יד, ו) ואת החורי בהררם שעיר - ופירש"י בהררם - בהר שלהם. ז. א. שעוד מימי אברהם (לכה"פ) ישבו שם.

אלא שעפ"ז מתעוררת שאלה חזקה בפשט הכתובים, כיצד אפ"ל שאהליבמה היתה מ"בנות כנען" (פסק ב') בשעה שאבליה, צבעון וענה (שיצאה מבין שניהם - רש"י) היו מבני חורי שישבו זה דורות בשעיר, וא"כ אפ"ל שנתישבו שם כעת עם עשו, (וכ"ז מלבד הקושי האמור חוי - או - חורי)?

וע"ז מביא רש"י לשון הגמ' בשבת על החורי - שהיו בקיאיין בלישיבה של ארץ מלא קנה זה לזיתים מלא קנה זה לגפנים - אך אינו מסתפק בכך - וממשיך שהיו טועמין את העפר וכו' - לשון שמובא בגמ' על החורי וכוונתו שחוי וחורי הם בני אותו עם, שהצטלנו בבקיאות בישוב הארץ. (וליתכן שחלוקתם לשני שמות - מצד האופן שבו למדו על טיב הארץ, בטעימה או באופן אחר).

וא"כ - אהליבמה היתה בת צבעון וענה שישבו בשעיר, אך היו מצאצאי כנען - כמו החורי החתי וכו' - ומיושב כיצד היא יחד עם זה מבנות כנען (לא שם מקום כ"א שם

(המשפחה).

והבן חמש מבין שהחוי - הוא החורלי מפרש"ל זה שהלוי בקיאלין וכו' שכן - חויה - נוזש בלשון התרגום, והנחש הרי נתקלל בזה שעפר תאכל כל ימי חליך (בראשית ג, לז) ועפ"ז יומתק שינוי נוסף בין רש"י לגמ' - שבגמ'. כתוב שהלוי טועמין את הארץ, ורש"י משנה טועמין העפר - כלשון התורה לגבי הנחש.

הת' מ"מ ניומן
- תות"ל 770 -

רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י דפ' וישב

נת' בהתוועדות	ד"ה	פרק ופסוק
וישב תשכ"ה (1)	אלה תולדות יעקב.	לז, ב
מוצאי ש"פ וישב תשל"ט	אלה תולדות יעקב.	שם
וישב. מקץ. ט"ו טבת תשד"מ	אלה תולדות יעקב.	שם
וישב תשל"ד	למה אין רש"י מפרש מדוע סיפר יוסף את חלמותיו לאחיו אף שידע שנאתם אליו.	לז, ה-ט
מקץ תשי"מ	כנ"ל.	שם
וישב. נר ה' דחנוכה תשל"ל (2)	מאלמים אלומים.	לז, ז
וישב. מקץ תשמ"א	למה אין רש"י מפרש מהו הדברים בטלים בחלום הא' דיוסף.	לז, ט
וישב תשמ"א	למה אין רש"י מפרש מדוע לא הוזכר בחלום הראשון ג"כ אביו ואמו.	לז, י

לז, יא	שמר את הדבר.	וישב תשכ"ז (3)
שם	שמר את הדבר.	(לייט כסלו). מקץ תש"מ (4)
לז, יד	ויבוא שכמה.	וישב תשל"ז (5)
לז, טו	ולמצאהו איש.	וישב תשמ"ג
לז, כ	ונראה מה יהיו חלמותיו.	וישב תשל"ה
לז, כג	את כתנתו.	וישב תשמ"ב
שם	את כתונת הפסים.	וישב תשמ"ב
לז, כט	וישב ראובן.	וישב תשל"ו
לז, לה	וכל בנותיו.	וישב (וליגש) תשכ"ט (6)
לח, יג	עולה תמנתה.	וישב תשל"ב (7)
לח, יח	חותמך ופתילך.	וישב (מקץ) תשל"ג (8)
לח, כד	ותשרף.	(וישב). מקץ. וארא תשכ"ח (9)

ולשב מקץ תשל"א	אשר על ידו השני.	לח,ל
ולשב. מקץ. מוצאי זאת חנוכה תשמ"ו	שם.	שם
ולשב. מקץ תשל"א	ויקרא שמו זרח.	שם
מקץ תש"מ	ויוסף הורד.	לט,א
ולשב. מקץ תשמ"ה (10)	כל ה' אתו.	לט,ג
מוצאי ש"פ ולשב תש"מ	ויהי יוסף לפה תואר.	לט,ו
ולשב. מקץ תשמ"א	שם.	שם
מוצאי ש"פ ולשב. נר ה' דחנוכה ש"פ מקץ תש"מ	אחר הדברים האלה.	מ,א
ולשב תשמ"ג	וישכחהו.	מ,כג

(1 טו 309-302. 2 ל 115-121. 3 ה 180-184. 4)
 ולשב תשמ"ה. 5 טו 318-323. 6 ה 261-274. 7 ל
 128-122. 8 טו 331-338. 9 ה 185-195. 10 ולשב
 תשמ"ו.

נערך ע"י הרב יוסף יצחק שגלוב
 - תושב השכונה -

ר מ ב " ס

מח. רמב"ם הלכות גניבה פ"א הלכה ג': אי זה גנב זה הלוקח ממון אדם בסתר ואין הבעלים יודעים כגון הפושט ידו לתוך כיס חבירו ולקח מעותיו ואין הבעלים רואים וכן כל כיוצא בזה אבל אם לקח בגלוי ובפרהסיא בחוזק יד אין זה גנב אלא גזלן עכ"ל.

ובהלכות גזילה ואבידה פ"ג הלכה י"א: השולח יד בפקדון וכו'. . . **הרי זה גזלן.**

ושאלו שאלה פשוטה לכאורה למה נקרא גזלן ולא גנב הרי אין הבעלים רואים ויודעים מזה ולא בפרהסיא.

לכאורה בדרך אפשר דאיתא בב"ק דף ע"ט ע"ב שאלו תלמידיו את רבי יוחנן בן זכאי מפני מה החמירה תורה בגנב יותר מבגזלן (לשלם ד' וה' - רש"י).

- (ולהעיר גם מהלכות עבדים פרק א' הלכה א' אין לך איש מישראל שמוכרים אותו בית דין אלא **הגנב בלבד**) -

אמר להם זה השוה כבוד עבד לכבוד קונו וזה לא השוה כבוד עבד לכבוד קונו וברש"י שם (גזלן) השוה כבוד עבד לא ירא מבני אדם כדרך שלא ירא מהקב"ה אבל גנב לא השוה עבד לקונו אלא כיבד העבד יותר מקונו שהוא ירא מבני אדם ומעין של מעלה לא נזהר, עכ"ל.

ז.א. שאצל הגנב נראה בגלוי שהוא ירא מבני אדם ולא מעין של למעלה אז הוא נקרא גנב **ולחיבו בכל החיובים של גנב**, אבל אם אינו נראה שהוא ירא מבני אדם יותר מהקב"ה אינו נקרא גנב אלא גזלן וכן השולח יד בפקדון וכדומה לזה נעשה גזלן שאין נראה כאן שהוא ירא מבני אדם יותר מעין שלמעלה.

ולכן ליסטים מזויינין גנב הוא ולא גזלן (רמב"ם הלכות גניבה הל' ג')

גנב הוא אף על פי שהבעלים יודעים כאן שגנב בהחבא ולא בגלוי ובפרהסיא רואים שהוא ירא מאנשים ולא מעין של מעלה לפיכך ליסטנים מזויין גנב, וד"ל.

הרב ישעי' זוסיא פלדמן
- תושב השכונה -

נ ג ל ה

מט. ב' וישלח (לח, ב) נאמר וילרא יעקב מאד ויצר לו. ופירש"י: "וילרא שמא יהרג ויצר לו אם יהרוג הוא את אחרים". ועמדו ע"ז מפרשי רש"י המה ראו כן תמהו, מה ה' לו ליעקב ליצר מחשש שמא יהרוג את אחרים, והרי מצות עשה הוא להציל הנרדף בנפשו של רודף, כמבואר ברמב"ם הל' רוצח פ"א. ובשפתי חכמים וברא"ם פירשו שיעקב חשש שמא יהרוג האנשים שבו עם עשו והם לא באו להרגו, ודבריהם צע"ג שבאם לא באו להרגו למה יהרגם, ואם ירצו לסייע לעשו נגד יעקב הרי גם הם רודפים. ועיין בפירוש הר"א מזרחי על רש"י ובכנסת הגדולה בהגהותיו לרש"י שנדפסו בכנה"ג חלק או"ח.

והנה ידוע שדין רודף נלמד בגמרא סנהדרין עג, א בהיקש מנערה המאורסה ובנערה המאורסה גופא למדו שם מהפסוק "ואין מושיע לה" עיל"ש. אבל בספרי פ' תצא למדו דין רודף מהפסוק וקצות את כפה, וכן הוא ברמב"ם שם. וביארנו בספר "ידבר שלום" ח"ב שעומד לצאת לאור בע"ה שלשית הגמרא דין הריגת הרודף הוא רק משום פקו"נ דהנרדף אבל לשית הספרי והרמב"ם הפקו"נ לא יכול לדחות רציחה, ומה שהורגים הרודף הוא משום שיש חיוב מיתה על הרודף, ולכן יש גזה"כ שנפשו נדחית בפני נפש הנרדף וכמבואר בלקו"ש ח"ח שיחה ב' לפרשת בלק בהערה.

ועפ"ז יש ללישב השאלה בפשטות. דהנה אם לומדים רודף מנערה המאורסה שכל מה שניתן להצילו בנפשו הוא רק דין הצלה של פקו"נ, הרי אז אין הפירוש אין כאן רציחה כלל, אלא שיש רציחה, ורק שאיסור רציחה נדחה בפני פיקוח נפש, ועל דרך חולה מסוכן שהתירו לו להציל עצמו

ע"י אכילת מאכל לא כשר, שבפשוט החפצא נשאר לא כשר, ומאחר שנעשה דם ובשר כבשרו יצטרך אח"כ לזכך עצמו ממאכל איסור זה שאכל, אלא שהתורה התירה לו לאכלו משום פקו"נ (אע"פ שזהו חפצא של איסור וזה מזיק לנפשו וגורם לו טבע רע).

דהנה עיין בשו"ע יו"ד סוף סימן פ"א בש"ך ובט"ז שם שפסקו שמינקת שאכלה דבר איסור לא תניק את התינוק, אף אם אכלה בהיתר משום פקו"נ, והקשה בתורה שלמה (ח"ח מלואים סימן יב) שהרי אם אכלה משום פקו"נ, הרי אכילתה היתר ולמה לשלא תניק. ועד"ז הקשה שם מהמבואר במדרש רות רבה (ג, יג) שאמו של אלישע ("אחר") אכלה כשהיתה מעוברת מתקרובת ע"ז, וזה גרם שאחר יצא לתרבות רעה (ועיין השינוי בזה בירושלמי חגיגה פ"ב סוף ה"א, ובתוספות חגיגה טו, א. ד"ה שובו) והקשה בתו"ש שם שהרי עוברת שהריחה מאכילין אותה ומצוה היא עושה, ולמה גרם זה מזג רע באחר. וכ"ק אדמו"ר שליט"א באגרות קודש שלו ח"א עמוד רל"ח מתרץ זה באמרו: "כי המאכל לא נשתנה (ע"י שהותרה אכילתו משום פקו"נ) ובטבעו ואיכותו עומד הוא, אלא שאדם זה המסוכן הותר באכילתו. ובפרט אשר גם בנוגע להחולה הרי פקו"נ דוחה האיסור ולא מתירו (רמב"ם הל' שבת רפ"ב)" עכ"ל כ"ק אדמו"ר שליט"א.

(ועי"ש האריכות בזה, וכן עיין בענין שפקו"נ רק דוחה האיסור ולא מתירו בלקוטי שיחות חל"א עמוד 347 ואילך. ועי"ש באגרות קודש שמעיר ממה שצע"ק בלשון כ"ק אדמו"ר הזקן בתניא קדישא אגרת הקודש סי' כ"ו שכתב: "שאכל לפקו"נ שהתירו רז"ל ונעשה היתר (גמור)" אלא שתיבת גמור היא שם בחצי עיגול ובכמה דפוסים אינה. ובלקוטי שיחות חלק י"ט עמוד 35 מעיר מלשון אדמו"ר הזקן בשו"ע שלו או"ח סימן קצ"ו סעיף ה' שכתב שמי שאכל מאכל איסור בגלל פקו"נ אפשר לו להשתתף בבהמ"ז בזימון משום "שהיתר הוא אוכל ומצוה הוא עושה", ויש לחלק ששם נוגע רק אם הגברא עושה מצוה או עבירה, אבל החפצא נשאר איסור אלא שנדחה, ואכ"מ).

ועפ"ז יש לומר שגם ברודף שניתן להצילו בנפשו משום פקוח נפש דהנרדף עדיין יש בזה רציחה, אלא שדחו האיסור רציחה משום פקו"נ.

אמנם לשליטת הרמב"ם שהפקו"נ אינו יכול לדחות רצילה, ומה שמצילים הנרדף בנפשו של רודף הוא משום שהרודף חליב מיתה ואסור לחוס עליו, הר"י: א. אין בהריגתו שום ענין רצילה כלל. ב. ועוד שנעשה היתר גמור ממש. ג. ועוד יותר שמצוה רבה עשה שהושיע הנרדף ושהושיע הרודף מן העבירה. (ועל דרך שליח בל"ד שהרג בדין ד' מיתות שבודאי אין בזה שום ענין של רצילה).

והנה רש"י בפ' תצא (כה, יב) פירש וקצותה את כפה ממון כדעת רבי יהודה בגמרא ב"ק כח, א. ודלא כהספרי והרמב"ם (ועלין בתרגום אונקלוס ות"י ותרגום ירושלמי שפירשו כפשוטו שקוצצים ידה ועלין בתורה תמלימה על פסוק זה). ושם עה"פ כל כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש (כב, כו) פירש רש"י רבותינו דרשו הר"י זה בא ללמד ונמצא למד, שלומדים רוצח מנערה המאורסה. ולפי"ז הר"י לשליטת רש"י שהוא בדרך הגמרא (ודלא כהספרי) הר"י גם בהריגת הרודף יש לתא דרצילה, לא שנדחית בפני פקו"נ. ולכן רש"י לשליטתו שצר ליעקב מזה שלצטרך לרצוח את רודפיו בכדי להציל את עצמו, כל הגם שניתן להצילו בנפשו, אבל אין הרצילה נעשית היתר גמור.

הרב שלום דובער וולפא
 - מח"ס "ידבר שלום" -
 שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א
 - קרית גת - אה"ק -

ש ו נ ו ת

בענין הצעקות "דידן נצח"

נ. ראיתל לאחרונה מאמר ממו"ר הגאון הגדול החסיד מרן רבי חיים לייב שמואלביץ זצ"ל ראש ישיבת מיר מגדולי התורה שבדורנו שאמרו בלישיבה הק' ביום א' אחו"ק תשל"ב ובו מבואר אודות גודל המעלה של אמונה, ובתוך דבריו בלאר ג"כ המדרש דויקרא רבה כד-ג אודות הסיוע והפעולה שבקולות והצעקות "דידן נצח" "דידן נצח", והנני שולח לכם קטע ממאמר זה בכדי להדפיסו בהקובץ.

"... אמרו חז"ל (תענית ח, א') "אמר ר' אמל, אין הגשמים יורדים אלא בשביל בעלי אמנה" וביאור ענין "בעלי אמנה" הוא עפ"י מה דאמרל' בשבת (לא, א') "והיה אמונת עתיך וכו' אמונת זה סדר זרעים וכו'". ופ' בתוס' בשם הירושלמי, שמאמין בחי העולמים וזורע, יעו"ש. והיל' שמאמין בהקב"ה ובוטח בו שיוריד גשמים, לכן הוא זורע את שדהו, ובשביל בעלי אמנה אלו יורדים גשמים.

וכך מבואר בהמשך דברי הגמ' בתענית שם "ואמר ר' אמל, בא וראה כמה גדולים בעלי אמנה, מנין מחולדה ובור, ומה המאמין בחולדה ובור כד, המאמין בהקב"ה עאכו"כ". ופ' רש"י ותוס' שם דהכוונה למעשה שהל' בבחור אחד שנתן אמונתו והבטחתו לריבה אחת שישאנה, אמרה, מי מעיד? והיו שם בור וחולדה, אמר הבחור, בור וחולדה מעידים, לימים עבר הבחור על אמונתו ונשא אחרת והוליד שני בנים, אחד נפל לבור ומת. ואחד נשכתו חולדה ומת.

ובביאור ענין זה של "מאמין בחולדה ובור" אשר לכאורה אין לו כל מובן, נראה לומר, שע"י אמונתו בחולדה ובור הריהו נותן בהם כח לקיים את הדבור היוצא מפיו, ואם יפר את הבטחתו הרלי הם

נפרעים ממנו, ומיכן אמרו חז"ל "המאמין בהקב"ה על אחת כמה וכמה" שאם מאמין ובוטח בהקב"ה לא כל שכן שכביכול נוטן כח בהנהגתו לנהוג עמו כמדת בטחונו ואמונתו. וזהו מה שאמרו ש"אין הגשמים יורדים אלא בשביל בעלי אמנה" כל ע"י בטחונם ואמונתם בהקב"ה שילרד להם גשמים, הם נותנים כח בבריאה, והגשמים יורדים בשבילם...

...ועפ"ז יש לבאר מה שאמרו חז"ל "קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף" ומה קושי יש ח"ו כלפי שמיא. אלא שכבר אמרו חז"ל כי קריעת ים סוף אף היא היתה מכח אמונתם של ישראל בהקב"ה. וכך אמרו (ילקוט שמוות רמז רל"ג) "אחרים אומרים, כדאי היא האמנה שהאמינו בו, שאקרע להם את הים, שלא אמרו למשה, היאך אנו יוצאים למדבר ואין בידנו מחיה לדרך, אלא האמינו והלכנו אחרי משה".

ועל זה כיוונו חז"ל כי כשם ששינוי הטבע שה' בקריעת ים סוף ה' תלוי בבטחון ישראל בהקב"ה, ומכח האמונה בהקב"ה כביכול נשתנו בשבילם מערכות הטבע, כך תלויים מזונותיו של אדם בבטחון האדם בהקב"ה, וכמדת בטחונו בהש"ת כך מדת כח ההשפעה מלמעלה, וכמו שנתבאר לעיל שאין הגשמים יורדים אלא בשביל בעלי אמנה...

...וכן הוא במנהיג העם, לא יהא בו כח להנהיג את העם אם לא יאמינו בו ולא יבטחו בכחו, כמו שמצינו אצל יפתח הגלעדי שאמר לזקני גלעד בפנותם אליו שילך בראשם להלחם עם בני עמון, וכך ענה להם "אם משיבים אתם אותי להלחם בבני עמון ונתן ה' אותם לפני, אנכי אה' לכם לראש וגו' וידבר יפתח את כל דבריו לפני ה' במצפה".

ודרישה זו של יפתח שהתנה עמהם ללכת למלחמה בתנאי שימנעוהו לראש עליהם מעוררת תמיהה, וכי יפתח סתם רודף אחר הכבוד היה? ואם לתעקש אחד לומר כן, מה זה שכתוב: "וידבר יפתח את כל דבריו לפני ה' במצפה". ומה דבר יפתח לפני ה'? האם זאת שדורש כבוד עצמו?...

אלא כך אמר לפתח, אם מאמינים אתם בי וראש שבטי ישראל אני בעיניכם, יש בי הכח לנצח ולהכות את בני עמון. אבל אם אינני אלא הדיוט, ואינכם צריכים לי אלא בשעת מלחמה, למען אלך עם הריקים והפוחזים אשר עמדי, כי אז לא אוכל לבני עמון, כי רב ועצום הוא ממני. (ועל' במלבי"ם שם מש"כ בזה).

ובמדרש אמרו (ויקרא רבה כד-ג) "מעשה בקרתני באבא יוסי איש ציתור, שהי' יושב ושונה על פתח המעיין. נתגלה לו רוח שהי' שורה שם, וא"ל, אתם ידעתם כמה שנים שאני שורה פה, ולא הזקתי לאף אחד. ועתה יש רוח רעה שרוצה לשרות פה, והוא מזיק הבריות, א"ל מה אעשה? א"ל הרוח, יצאו כל בני העיר אל המעיין, ובידיהם פטישים וכל כלי ברזל, ובראותכם מערבולת על פני המים תדעו כי נלחמים אנו זה עם זה, אז תקישו בכלי הברזל זה על זה וענו כולם ואמרו דידן נצח! דידן נצח! ולא זזו משם עד שראו כמין טיפלי דם על פני המים (וניצח הרוח שדיבר עם אבא יוסי, את הרוח הרעה). והרי דברים ק"ו, ומה הרוחות שלא נבראו לשם סיוע, צריכים סיוע, אנו שנבראו לסיוע על אחת כמה וכמה".

ומה סיוע יש בקולות ובצעקות "דידן נצח" "דידן נצח", אלא שע"י שכל בני העיר מכריזים כי נותנים הם אמונם בזה הרוח (בצעקתם "דידן נצח" "דידן נצח") ע"י כן נותנים בו כח לנצח את בן ריבו, וכמו שנתבאר.

ועל גיחזי אמרו חז"ל כי חטאו הי' במה שדחה רבנן מקמי אלישע, שהי' יושב בחוץ בשעה שהי' אלישע דורש. ומשראו התלמידים כל גיחזי בחוץ, אף הם לא נכנסו.

ויש לבאר עפ"י היסוד הנ"ל, שלא זו בלבד שמנע תורה מן התלמידים, אלא מכיון שלא העריך את דרשתו של אלישע וגרם אף לאחרים שלא לאמלנו, באלישע, עי"ז גרע מכחו של הרב ומיעט את עצם כחו

להשפיע על דורו, וזה מבהיל הרעיון...".

הרב יצחק גרומן
- בארא פארק -
תלמיד מלפנים
בישיבת מיר - ירושלים עה"ק

נא. אדמו"ר האמצעי ה' רושם את מאמרי הזהר בנפרד מהמאמרים הרגילים על פרשת השבוע.

בשנת תקס"ב [בשנה ההיא התחיל המאמרים בזהר להיות באופן קבוע. ובש"פ וישב ישנם ב' מאמרים על הזהר] המאמרים הרגילים נמצאים בכ"י 81. ומהכ"י הזה נדפס סה"מ תקס"ב (ח"א).

מאמרי הזהר נמצאים בגוכ"ק 1195 [המכיל דפים בודדים ממאמרי תקס"ב. תקס"ג].

בשנת תקס"ד [מש"פ ויצא עד שמח"ת תקס"ה] נמצאים המאמרים הרגילים. בכ"י 78. 1146. אך לא נמצאים מאמרים על הזהר [ולא מסתבר שבמשך זמן זה לא אמר רבינו הזקן מאמרים על זהר. רק שהכ"י שהכיל מאמרי הזהר לא הגיע לידנו].

בשנת תקס"ה עד ש"פ חזי שרה נמצא [בכ"י על סדר השנים] רק הנחות ר' משה בן ארדה"ז [בגוכ"ק 1030]. המכיל מקצת דרושים על הזהר.

משם עד ש"פ בשלח נמצאו הנחות הר' משה בכ"י 1149 [ומקצתו בכ"י 620]. ושם נמצא רק דרוש אחד על הזהר [הדרוש הראשון] פ' חזי שרה. ומשום מה לא נדפס דרוש הנ"ל בסה"מ תקס"ה [כ"א בסה"מ ש"ס זהר תפלה].

הנחות אדמו"ר האמצעי מל"ל ש"ק פ' תולדות עד ש"פ ויחל נמצא בכ"י 1052 [ומכמה מקומות מוכח שכמעט כל הכ"י מכלל הנחות אדמו"ר האמצעי חוץ מכמה דפים גוכ"י המהר"ל]. וכמה דפים גוכ"ק הצי"צ שנשתרבבו לתוכו].

מש"פ לתרו עד [אמצע דרוש ד] ש"פ תולדות תקס"ו נמצא הנחות אדמו"ר האמצעי בכ"י 1001. ושם נמצאים דרושי הזהר ביוחד עם הדרושים הרגילים. ונראה שזוהי

מלאכת המעתיק.

[ולכן הדרוש דש"פ ויקרא תקס"ה נמצא בגוכל"ק 1194 קלו, א. בנדרד משאר המאמרים דתקס"ה [ש"פ ויקרא -ליל ש"פ בהר] הנמצאים בגוכל"ק 1194 [דפים נו-עו]. וזוהי ג"כ הסיבה לכך שמאמרי הזהר [ש"פ תזריע, אחרון של פסח - יום ב' פ' בהר] אינם נמצאים בגוכל"ק 1194 על אף שהמאמרים דיום ב' דפסח. וליל ש"פ בהר כן נמצאים שם].

הנחות ר' משה מליל ש"פ יתרו עד סוף שנת תקס"ה נמצאים בב' כ"י שונים. מאמרי הזהר בכ"י 1042 [ונדפסו בסה"מ תקס"ה]. מאמרים הרגילים בכ"י 398 [ולא נדפסו בסה"מ תקס"ה].

בכ"י 1025 המכיל הנחות אדמו"ר האמצעי בגוכל"ק מ[ביאור דפ'] משפטים תקס"ו עד ש"פ ויגש תקס"ז. נמצאים המאמרים הרגילים בפני עצמם. ודרושי הזהר בפני עצמם [כפי שהעיר הרה"ת ר' שלום דובער לויך בהערות וביאורים דקיץ תשמ"מ].

נוסף על כך נמצא בסוף כ"י הנ"ל קונ' השמים מספרים, ביאורים על הסידור מש"פ ויגש תקס"ז - ליל ש"פ תצא תקס"ז.

כ"י 1196 הוא גוכל"ק אדמו"ר האמצעי מש"פ ויחי תקס"ז עד סוף השנה. ושם נמצאים הדרושים הרגילים בפני עצמם ומאמרי הזהר בפני עצמם. מאמרי הזהר מתחיל בדף עא, א. הבוך חסר בסופו. דף ק, ב הוא מאמר על הזהר פ' אחרי [אמר קוב"ה הביאו עלי כפרה]. ומשים ואילך לא נדפס בסה"מ תקס"ז מכ"י 1196 מאמרי זהר [וגם בציונים שבסוף הנחת הר"פ לא נזכר הבוך הנ"ל].

בסה"מ תקס"ח (המכיל מאמרים מש"פ בשלח תקס"ח עד שבת חנוכה תקס"ט, נדפס מכ"י 632 הנודע בשם בוך אני ישנה). [מאמרי שמח"ת - ש"פ ורא תקס"ח נרשמו אחרי מאמרי הזהר וכו' דתקס"ז בדפים החסרים בגוכל"ק 1196]. נמצאים דרושי הזהר ביחד עם הדרושים הרגילים. ומתוכו ניכר שצירוף זה הוא מעשה ידי המעתיק [שכתוצאה מכך אף השאיר בלתי סדר גדול בסדר הדרושים].

כ"י 1052 (קעד-קצג. קנח-קעג. קמג-קנ) המכיל דרושים דש"פ יתרו תקס"ט - ש"פ פנחס תקס"ט אין בו דרושים על זהה.

מאמרים דשנת תק"ע תקע"א תקע"ב לא הגיע לדינו לע"ע בוך מסודר מהנחות כ"ק אדמו"ר האמצעי על סדר השנה.

[בכ"י 1153 מט, א: כנז' בדרוש על רע"מ שופטים (תקס"ד) בענין גרמין בנויין על מוחא.

אך ענין הנ"ל נמצא בדרוש על רע"מ שופטים מליל ש"פ שופטים תקס"ה [נדפס בסה"מ תקס"ה ע' תתיב ב' נוסחאות].

וראה ג"כ בדר"מ ע' 240: "ליל ש"ק פ' נח שנת תקס"ה".

על מאמר דליל ש"ק פ' נח תקס"ו [סה"מ תקס"ו ע' יב. סה"מ פרשיות ע' תשח].

ובאוה"ת ויחי תתריב, ב: "בליאור מאמר הזהר ויהיו ח"ש מאה שנה דתקס"ה" על מאמר דתקס"ו - [סה"מ תקס"ו ע' מח, נג. סה"מ פרשיות ע' קכה].

וכבר העיר על כך המו"ל בסה"מ תקס"ה ח"ב ע' א' קט הערה 6.1.

וראה מ"ש שם ע' א' קכג: "בוך 1001 הנחות מכ"ק אדמו"ר האמצעי כ"י מעתיק. לפנינו מתחיל הבוך מדף ב' חסר התחלת הד"ה. הד"ה שלאח"ז כה אמר ה' שבת ר"ח מנחם אב ומסלים בד"ה פתח... המלאך הגואל קב, ב. (וחסר בסופו). על הכריכה נרשם תקס"ה. וכלון שהבוך מתחיל כנ"ל והולך על הסדר עד פ' תולדות ואח"כ מתחיל מפ' יתרו עד פ' בלק. וא"כ או שהשנה תקס"ה קאי על התחלה ומשם ואילך הוא משנת תקס"ו. וחסרים המאמרים מפ' תולדות עד פ' יתרו. או ששנת תקס"ה מתחיל מפ' יתרו והאש הבוך שינד לסיומו. ואז רק המאמרים מר"ה ועד פ' תולדות הם משנת תקס"ו".

ושם מכריע כאופן הב', עיל"ש.

וכנ' שהצ"צ הכריע כאופן הא' בשינוי קל שמר"ה ואילך הוא משנת תקס"ה. ומה שלפנ"ז הוא משנת תקס"ד, ודו"ק.

מתוך תשע המאמרים שנדפסו ב"הוספות לביאוה"ז" חמשה [תרין זמנין אינון, פתח ר"א אתם עדי נאום ה', והניף אתה עומר. פתח ר' יצחק דומה דודל לצבי. פתח ואמר המלאך הגואל]. נאמרו בשנה תקס"ה [ש"פ פקודי ש"פ קדושים, יום ש"ק פ' אמור. יום ש"ק פ' בחוקותי, ש"פ בלק]. וא' [להבין מאמר הזהר פ' ויצא ע"פ ויקח מאבני המקום] נאמר בש"פ ויצא תקס"ו.

וכבר הערתי בגליון דש"פ שופטים אשתקד. שכל המאמרים שנדפסו לראשונה בסידור בארדיטשוב ולא נדפסו בסידור עם דא"ח דקאפוסט. נמצאו בהביכל שהכיל המאמרים מליל ש"פ יתרו תקס"ה עד ש"פ בשלח תקס"ו. וכתבתי שם שכנ' לא ה' ביכל זה ת"י רבינו האמצעי באותה שעה [עיל"ש]. ודלח"ב.

[ואולי גם המאמר "להבין מאמר הזהר סוף פרשת ויגש ת"ח מאי כתיב ויברך יעקב" שנדפס בהוספות, הוא משנת תקס"ו.

ב' המאמרים האחרים שב"הוספות" הם פתח ר' יוסי מליל ש"ק פ' חגי שרה תקס"ז, ר"א שאיל לר"ש אבוי מ[ש"פ במדבר] תקס"ו].

*

נב. בהמשך למה שכתבתי בגליון דפ' ויצא (י - תלט) אודות ההוכחות שהמאמרים בלקו"ת הם הנחות המהר"ל -

שוב העירנני א' מאנ"ש מתורת שלום ע' 26: נמצא גם בלקו"ת דרושים שהמה מלפני פ"ב כמו וזה מעשה המנורה כו' שחורה כו' המסות גדולות בפ' כי תבא וכדומה. נאר

דארטען איז שוין שווערלעך דערהערען אזוי פיל כו' ווארום דעם לקו"ת האט דער זיידע געשריבען.

איר ווילסט ווער דער זיידע איז ער האט געשריבן דעם לקו"ת כפי אופן הנהגת העולם.

וכנ' הכוונה שגם הדרושים שבלקו"ת שהם הנחת המהרי"ל נכתבו מחדש ע"י הצי"צ. הושה ד"ה ואשה כל תדור (לקו"ת מטות) עם הפקסימיליא מגוכי"ק מהרי"ל שנדפס בלקו"ת הוצאת תשד"מ.

(וראה ג"כ אגרות קודש אדמו"ר הרלי"ץ ח"א ע' שז: שמעתי ממלמדי ר' שמואל בצלאל ז"ל אשר כשנסעו להדפיס את התו"א והוספ'. הגיד לו רבינו כ"ק אאזמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע. אשר קודם נסיעתו ממש לכונוס אליו לקבל ברכת הדרך וכן הו'. וביום שלפני הנסיעה, נתן לו כ"ק ד"ז הרה"ק המהרי"ל זצוקללה"ה איזה דרושים של כ"ק אביו הרה"ק אשר לצרפס אל ההוספות. וכאשר רצה לצאת מחדר רבינו שאל אותו רבינו בזה"ל די כתבים האסטו אלע גענומען. והשיב לו, כו. וא"ל תדע כי על [כל] תיבה ותיבה התבוננתי ריבוי פעמי'. וח"ו לא תוסיף ולא תגרע באות א'. ואם יתן לך מי שיהי' איזה הגה"ה או דרוש לא תקח, עיל"ש).

ומה שנזכר שם בין הדרושים שלפני פט"ב דרוש שחורה אני כו' צ"ע שכן ברשימת המאמרים על סדר השנים שבסוף הלקו"ת משמע שבלקו"ת יש רק ב' דרושים דשחורה אני, א' משנת תקס"ג. וא' משנת תקע"א. [וראה ג"כ אגרות קודש אדמו"ר הרלי"ץ ח"ו ע' שלג: והוד כ"ק רבינו הזקן אמר את הבלאור על המאמר שחורה אני בשנת תק"ס או תקס"א] ואולי הכוונה ללקו"ת שה"ש ו, ג, ואכמ"ל.

עוד העירני הרב הנ"ל על מ"ש הרא"ח שאין שום סימן להכיר בין הנחות מהרי"ל להנחות ר' משה וכו"ב. מסה"מ תש"ט ע' 91, עיל"ש.

הת' יוסף יצחק קעלער
- תות"ל 770 -

לזכות
כ"ק אדמו"ר שליט"א
והרבנית שתליט"א

לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

לרגל י"ד כסלו – תחילת שנת השישים

(תרפ"ט – תשמ"ח)

ולרגל יום הגאולה

י"ג כסלו

ויהי רצון שיראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו,
חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך
בריאות הרחבה ונחת, ובקרוב ממש נלך, כל בני
ישראל שליט"א, קוממיות לארצנו הקדושה

נדפס ע"י

הרה"ת ר' אברהם שלמה זוג' מרת חנה שיחיו

בתם רחל תחי'

בניהם מנחם מענדל, שמואל חיים ושולם דובער שיחיו

וכל משפחתם שיחיו שארף